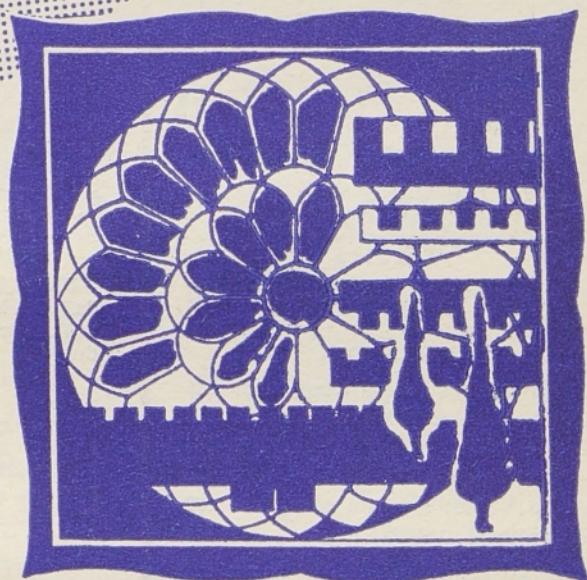

MLADIKA

LETO II. - ŠTEV. 11

NOVEMBER

IZHAJA VSAK MESEC

Uredila

Jože PETERLIN in Dušan JAKOMIN

VSEBINA

Jakob Ukmar: Beseda taborjanom	181
Branko Bohinec: Na begu	182
Bruna Pertot: Večer	182
— Kje si pesem	182
Rafko Vodeb: Ilovната pot	182
Zgodovinski trenutki Cerkve	183
Zora Piščanc: Film iz bolnišnice	184
Fr. Mljač: Tabor	184
Sv. Martin je obnovil čudež	186
Romi Bole: Jesenske barve	187
M. S.: Na obisku po pokopališčih	188
Neva Rudolf: Deklica v Injune	188
Avgust Černigoj, 60-letnik	188
J. Prešeren: Življenje po predalih	190
O. F.: Nevesta v ogledalu zgodovine	190
Dr. Milan Starc: Poliomieltis	191
Franc Jeza: Moč ljubezni	192
Mirko Mazora: Tvoji bori	196
Radijski spored pod drobnogledom	196
V. Beličič: Vihar okoli Borisa Pasternaka	198
M. Zafred: Humphry Bogart	199
Za kratek čas	200

Uredništvo in uprava: Trst,
Via Trento 2 - Gorica, Riva Piazzutta 18

Poštni čekovni račun št. 11-975
Registrirana na sodišču v Trstu št. 193
Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica
Sv. Fričiška 20 — Telefon 29-477

Pisma

MLADIKI

UZALJENA?

Več časa sem imela prijatelja in sva se mislila poročiti. A pred nedavnim se me je začel izogibati in mi potem sporočil, da ni misliti na poroko in da je bolje, da se več ne srečava. Priznam, da sem zelo trpela, a zdaj sem prebolela to. Vendar včasih prihajava v isti prostor in v isto družbo, vendar je družba velika in ni treba, da bi ravno govorila. Kako naj se vedem?

Kot da ste neranljivi. Ponosno, ne prevzetno. Prijazno kot do drugih in nič več. Tako boste ohranili svojo dostojanstvenost in vas bo moral spoštovati. Seveda, če ste res preboleli. Če ne, potem pa rajši ne hodi-te v tisto družbo. Ne kažite, da vam je težko in ne lazite za njim, ker bo- ste dosegli nasprotni učinek kot ste ga hoteli.

NOBELOVA NAGRAĐA

Kako je nastala Nobelova nagra- da? Od kod možnost podelitve tako velikih nagrad kot slišimo prav te dni?

Verjetno se vam je to vprašanje poročilo, ko ste brali poročilo o podelitvi omenjene nagrade ruskemu pi- satelju Borisu Pasternaku, avtorju knjige »Doktor Živago«. Nagrada ima ime po ustanovitelju Alfredu Nobe- lu. Alfred Nobel se je rodil v Stock- holmu 21. oktobra 1833. Kot njegov oče se je zanimal tudi Alfred za ek- splozije. Studiral je v Peterburgu, nato v Ameriki. Kmalu je zaslovel zaradi odkritij v različnih panogah mehanike. Končala je vojna in se je moral vrniti iz Rusije v domovi- no, kjer se je odločil za spopolnjeva- nje nitroglicerina. Ko je bil uspeh skoraj gotov, se je poiskus ponesre- čil in mnogi delavci in sam Alfredov brat so pri tem izgubili življenje. To se je zgodilo prav v najbolj kritični dobi njegovega življenja. Ostal je sam, brez denarja brez pomoči. To- da z vztrajno voljo je nadaljeval s poskusi. Odkril je tako dinamit ter druga podobna sredstva. Iz vseh stra- ni sveta so prihajala naročila, seve- da ne samo v miroljubne namene. Alfred je nadaljeval s svojimi študiji in poskusi. Prišle so tako na dan no- ve iznajdbe. Nabrai si je ogromno denarja, a začelo je tudi nerazume- vanje, sovraštvo, prezir, ostre kriti- ke, ki so ga zagrenile do konca nje- govih dni.

Leta 1895 je napisal oporoko, v ka- teri je določil svoje ogromno boga-

stvo za posebno ustanovo. Po usta- novitelju je dobila ime Nobelova na- grada. Umrl je leta 1896 v San Re- mu, razočaran nad nerazumevanjem in nasprotovanjem.

Nobelova nagrada obstaja iz petih nagrad, ki naj bi jih delili vsako le- to za fiziko, kemijo, medicino, slov- stvo in mir. Nagrada sestoji praktič- no iz simbolične diplome in vsote de- narja, ki omogoči nagrajencu živeti do smrti brez ekonomskih skrbi. Po- sebni inštituti delijo te nagrade. Za fiziko in kemijo deli švedska kraljev- ska Akademija znanosti, za medici- no in fiziologijo zdravstveni in kirur- ški inštitut v Stockholmu, za lepo- slovje švedska akademija v Stockhol- mu, za mir, komisija petih članov norveškega parlamenta.

SLOVENSKE ŠOLE

Ko so se pred mesecem zopet od- prile šole, sem zvedel, da je na neka- terih naših šolah padlo število učen- cev. Rad bi vedel, če je temu res ta- ko in kje so vzroki?

LB

Na žalost moramo res priznati, da je število otrok na osnovnih šolah na Goriškem in na Tržaškem letos ob- čutno padlo. Na Goriškem so dve šo- li celo zaprli, ker je bilo število slo- venskih otrok prenizko. Občuten je padec tudi v mestu Gorici. V Trstu je občutno zlasti na šoli v ulici Dona- doni in v Škednju, kjer ni pomlad- ka za prvi razred. In kje so vzroki, nas vprašujete? Premajhna narodna zaveznost. Tu ni drugega izgovora. Res je, da je danes razpasena sploš- na bolezen, da so družine suhe, brez otrok ali pa le z enim ali kvečjemu z dvema otrokoma. Mnogi si zaradi socialne krize ne morejo ustvariti družine, drugi so v pretesnih stano- vanjih in podobno. Toda največji vzrok, da ni otrok pa je v pomanj- kanju pripravljenosti na žrtve, ki so z otroki vedno združene. Mladi za- konci nimajo več smisla za žrtve, za odpovedi. Vse hoče le uživati življe- nje, ne pa nositi tudi bremena. K temu pride verska in nato še narod- na mlačnost. In če so otroci v druži- ni, grede pač v neslovensko šolo, ker je tako bolj »mobei«. Pa je to zelo zmotno. Nihče, ki je končal sloven- sko šolo ni brezposeln zato, ker je obiskoval slovenske šole. Nasprotno, če je kdo dela voljan in ga najde, ga sprejmejo preje s slovenskim spi- čevalom in znanjem slovenskega je- zika, kot pa če zna le italijansko.

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročni- na (12 števil) 1200 (1400) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

V trenutku, ko narodna zavest vse preveč zamira med našimi ljudmi, blede naš narodni ponos ter se izgublja tradicija prednikov in ugaša vera naših očetov v moč lastnega bistva, je padla misel o novi dobi taborov. Začela je Dolina. Pri službi božji je govoril msgr. Jakob Ukmar takole:

Beseda taborjanom

Lepo je, da ste se danes od blizu in daleč sešli na tako slovesen in živahen tabor, na katerem ste na novo spričali trdno voljo našega ljudstva, da hoče na svoji zemlji živeti v tisti svobodi, ki naj mu garantira prost in pošten razvoj v verskem, narodnem in socialnem pogledu. Posebno hvalevredno je, da ste hoteli s tem taborom združiti tudi sveto mašo, prav kakor vaši predniki, ki so pred 80 leti tukaj v Dolini taborili. Značilno je, da ta dolinski tabor sovпада z današnjim praznikom Kristusa kralja.

Vzvišena je ideja tega praznika, s katerim javno priznavamo, da ima božji Sin, kot Bog in človek v eni osebi, vso oblast v nebesih in na zemlji. On je gospodar vsega vidnega in nevidnega sveta, ker je vse po njem ustvarjeno. On ima posebno vladarsko oblast nad človeškim rodom, ker je za nas na križu umrl. On je naš postavodajalec, on bo naš sodnik. Vsi narodi, vse države, vsi mogotci tega sveta so od njega odvisni; želimo le, da bi to odvisnost tudi praktično izvajali.

Bog daj, da bi nauki Kristusa kralja in njegove svete Cerkve prodrli tudi v naše javno politično življenje in bi tako nehali tisto sramotno in nekrščansko tlačenje in preziranje narodnih manjšin. Bog daj pa tudi, da bi naše ljudstvo res krščansko živelo; saj naš majhen narod nima druge zaslonbe kakor tisto, ki jo ima v svoji lastni verski in moralni vrednosti. Samo globoko verno in moralno čisto ljudstvo bo imelo odporno moč proti sovražnim silam in bo tudi v narodnem pogledu docela zanesljivo.

S temi nameni v duši bom sedaj opravil sveto daritev za naš tako hridko preizkušeni narod in vas prosim, da se še vi pridružite v molitvi, naj božji blagoslov spremlja naše ljudstvo v boljše čase mednarodnega umevanja, v čase pravičnosti in prave krščanske ljubezni.

Branko Bohinc

Na begu

Dirjajte, dirjajte, moji konjiči,
za nami drevijo se kruti biriči:
črni spomini, užaljena vest,
strahovi s podzemlja, ljudje naših cest.
Kdo si ti, demonski gost?
Proč! Naj sam zdrvim čez most.
Daj, odgrni le obraz!

»Na! Poglej me! Sem: tvoj jaz.«

Péljite, péljite v blaznem me diru,
konjiči, zdrvite v sejmišča sveta,
peljite k sle in omame me viru,
da vgreznem v pozabo in nič se do dna.
Pst! Zastavite topot!
Slišite zbesnel krohot!
Z vseh strani reži se greh
z votlimi očmi v kosteh.
Dirjamo, dirjamo preko gozdov,
tja daleč, tja daleč, kjer več ni domov.
Dirjamo hitro, da ne dohiti
nas on, ki upira v me svoje oči.

»Stoj!«
Kdo spet zastavlja pot?
Križ!
Priraščen je na plot?
prebodeh rok in nog.
Ti si: veliki moj Bog!

Bruna Pertot

Večer

Čudno lep je ta večer.
Sence spuščajo se v morje,
mreže v mraku
so razpete,
misli moje v večnost ujete,
ko vprašujem se:
zakaj? —
Dal si odgovor.
Zdaj noči
so pesmi jasne,
vsaka ura košček sreče;
da mogla
bi jo vsem deliti
polnih rok,
dokler ne ugasne.

Rafko Vodeb:

Ilovnata pot

In vendar je še nekje
med glogom in leskami
ilovnata pot
in črni gaber
in beseda,
ki sem jo takrat vrezal vanj;
a plahi podleseki,
ki je preril prst in listje,
bo gledal le mrzle oblake
in ne bo nikoli spoznal
stopinj
v mehki dišeči modrikasti ilovki.

Bruna Pertot

Kje si pesem

V soncu sveža
jasna polja,
z vami pojdem
v novi dan!
Kje si pesem?
Ni te na križpot samotni,
kjer te v mladem jutru
čaka slednji
zvesti utrip srca;
ni te ob šepetanju vode,
kjer bor se s tožbo
v vetru maje.
Tebe ni
in sonce pada,
v mrak potapljaajo
se polja,
dan umira za vrhovi.
Kje je moja zlata volja!

ZGODOVINSKI TRENUTKI CERKVE

Pij XII. je bil papež v tragičnem zgodovinskem razdobju med drugo svetovno vojno in po njej. Pij XII. stopa v zgodovino kot papež, ki je imel resnično vesoljni vpliv. V zgodovini Cerkve bo ostal kot papež, ki je dvignil Cerkev na izrazito nadnarodno in mednarodno raven.

Njegova dva konzistorija z imenovanjem vesoljnega kardinalskega zbora to jasno potrjujeta. Pij XII. je preuredil liturgijo velikega tedna, dal nova navodila za evharistični post, dovolil daritev svete maše v vsakem času in v cerkveno upravo uvedel reforme v skladu in z zahtevami modernega časa in življenja.

Pij XII. je neizprosno obsodil totalitarizem katerekoli barve. Človek ima svoje dostojanstvo po božji podobi in neumrjoči duši; zato ne more postati tržni blago v politični igri, niti številka v gospodarskih računih. Pij XII. je obsodil imperializem, napadalno vojno in rabo atomske energije v uničevalne namene. Z mirom se vse pridobi, z vojno vse izgubi, je bilo načelo Pija XII.

S svojim vplivom in delom je rotil in prosil za mir, za mirno poravnavo sporov, za razumevanje. Dosledno se je ravnal po svojem geslu: *Opus iustitiae pax* — Sad pravičnosti mir!

Svoja prizadevanja je izročal v božje roke. Oznaničeno leto, Marijino leto in razglasil dogmo o Marijinem vnebovzetju. Osebnostno je imel Pij XII. silen čut odgovornosti za čas, v katerem je živel kot vladar Cerkve. Zato si je nalagal delo, ki ga navaden človek ne zmore. Živo se je zavedal, da se mora Cerkev življenjsko vključiti in vseh področjih v sodobno družbeno življenje. Zato je dal sam vzgled in navodila. Zanimal se je za vse tehnične in znanstvene izsledke dobe, v kateri je živel. Zato je toliko delal, študiral, pisal in govoril v luči katoliškega nauka. Nihče na svetu ni imel toliko stika z življenjem in vsemi ljudmi kot Pij XII.

Pij XII. pa ni bil le papež trpečega človeštva. Bil je papež, ki je globoko posegal v kulturna dogajanja in tako stal med vodilnimi usmerjevalci socialnih, političnih in človečanskih problemov. Ni bilo področja, v katerem se udeleži ali zajema človeštvo, da se Pij XII. ne bi zanj zanimal in dal odločilne smernice. V vseh vprašanjih je padla beseda papeža, dokazana, odločilna, točna, brez dvomov in jasna.

Svečano je blagoslavljal množice in doživljal veličasne trijumfe. Umrl je izven Rima in se vrnil k Sv. Petru v zmagoslavni apoteozi mogočnega vladarja, vladarja duš.

Pija XII. ni več. Poslednje počivališče si je izbral v somraku blizu groba prvega apostolov in prvega papeža, Kristusovega namestnika na zemlji, kateremu je Evgen Pacelli bil nad vse vreden naslednik. Cerkev bo zmagoslavno živela tudi po Pijevem odhodu in njegovem nasledniku. Nadaljevala bo svojo hojo po poti, ki jo je pred dva tisoč leti pokazal Ustanovitelj ter jo zaupal Petru in njegovim naslednikom.

MAKS ŠAH

V torek 28. oktobra ob 18.02 je razglasil kardinal-diacon z osrednjega balkona sv. Petra: *Habemus papam* — imamo papeža. 51 kardinalov, zbranih 3 dni v konklavu, je izvolilo beneškega patriarha kardinala Angela Jožefa Roncallija za papeža.

Ogromna množica, zbrana na trgu sv. Petra, je vzklikala papežu še preden je spoznala ime izvoljenca. Milijoni ljudi, ki so sledili dogodkom po televiziji, so morda iz tega začutili skrivnostno moč Cerkve.

Habemus papam — imamo papeža! Imamo papeža, pastirja, ki kot vladar katoliške Cerkve kaže vsem pot do resnice in rešenja.

Današnji svet preživlja usodne trenutke svoje zgodovine, smo v prehodni dobi, kot je večkrat povdaril Pij XII., priče nepredvidenih in pretresljivih dogodkov v znanosti in tehniki, v političnem življenju, predvsem v prebujanju narodov.

V teh dneh so časopisi objavili razne domneve in želje; vsem se je mudilo, vsi so nestrpnost čakali, Senat Cerkve pa je dal neizkušnim in malenkostnim špekulantom jasen in slovesen nauk za vestne odgovornosti, pripravljenosti in trezne razsodnosti. Njim se ni mudilo.

Sedaj ima Cerkev spet svojega vladarja, ki začneja svojo težko in odgovorno poslanstvo.

Marsikdo se sprašuje ali ima sedaj papež potrebne lastnosti? Pokazalo bo njegovo vladanje.

V svojih 77. letih ima gotovo veliko izkušenj: rojen v kmečki družini, kot tretji izmed 13 otrok, v vasici Sotto in Monte pri Bergamu 25. novembra 1881. Kot dijak je spoznal, kaj pomeni trpljenje in pomanjkanje, kot duhovnik vedno blizu trpečih in preizkušenih, odličen in več v diplomatski službi, obiskal je Vzhod ter Afriške dežele, pobožen pastir, poznavalec največjih političnih problemov sedanjega časa, humanist, poznavalec življenja. S temi izkušnjami stopa na najvišje vodilno mesto. A ostal je vedno skromen, zvest sin preproste kmečke družine.

Kod diplomat je bil vedno srednik med nasprotujočimi si strujami, k njemu so prihajali diplomati po nasvet in tolažbo. Sedaj je njegov delokrog še večji. Iz najvišjega vodilnega mesta bo srednik med nasprotujočimi si tabori. Že v prvem svojem govoru, ki ga je naslovil svetu v latinskem jeziku, simbol univerzalnosti, je izrekel jasen opomin državnikom: skrbite in delajte za mir, pravim mir, ki je mirna svoboda. V tem govoru je nekako nakazan program njegovega bodočega delovanja: za rast in podvig Cerkve v svetu, za revne in zapostavljene, za mir.

Vanj, kot Kristusovega predstavnika, so uprti pogledi tudi nas, slovenskih katoličanov. Njemu obnavljamo zaupanje in zvestobo. Združeni s tem vodstvom hočemo prebroditi boje in viharje sedanjega časa v znamenju Petrove skale, zvesti izročilom vere in miru.

DUŠAN JAKOMIN

Brez dvoma je eden največjih narodnih dogodkov za Primorske Slovence misel na oživitve nove dobe taborov. Kot so nekoč naši predniki budili narodno zavest na velikih zborovanjih pod milim nebom, tako se zdi zdaj zadnji trenutek, da tudi mi na Tržaškem nekaj storimo, da ne ugasne svetli plamen davnine.

26. oktobra je bil drugi tabor v Dolini kot spomin na prvi tabor v istem kraju pred 80. leti. Okoli 1500 Tržaških Slovencev se je vabilu Slovenske prosvete in Slovenske prosvetne matice, ki sta tabor zamislili, odzvalo.

V lepem sončnem popoldnevu se je razvil na trgu pred dolinsko prosvetno dvorano bogat spored, ki je dobil poudarka predvsem v govorih, ki so klicali v ugasla srca plamen narodne zavednosti in ponosa. Toda tej množici to ni bilo potrebno, ker so vsi navzoči spremljali tabor z velikim navdušenjem in odobravanjem.

V glavnem je obsegal tabor tele točke: Mladi dolinčan **Fulvij Simić** je v kratkem nagovoru pozdravil taborjane po stari slovenski navadi gostoljubnosti, ko prideš na obisk. Plavalasi abiturient, mlad in ponosen na svoje narodno poreklo, je bil pravi simbol narodne mladine, ki je bila na taboru najbolj zastopana.

Njegovemu pozdravu je sledila recitacija **Župančičeve Naše besede**. Z mladostnim ognjem in živo prepričevalnostjo jo je govoril **Gregor Pertot**.

Z jasno besedo in iskreno odkritostjo je nato govoril **Drago Štoka** o dobi taborov in zvestobi naroda, ki je te tabore obiskoval. Spomnil se je prvih taborjanov v Dolini in zaključil, da ni mogoče, da bi bili danes, po tolikih žrtvah naših prednikov, mi bolj mlachi kot so bili oni; nosili bi veliko odgovornost pred zgodovino, če bi zapravili dediščino svojih očetov.

Pevski zbor **SKPD iz Gorice** je nato pod vodstvom prof. Fileja zapel tri pesmi z izredno dovršenostjo, čudovito ubranostjo in obudovanju disciplino. Pesem Goričanov je navdušila taborjane, ki so pevce in dirigenta nagradili z velikim odobravanjem.

Nato je govoril **dr. Branko Agneletto**, o tem, kaj je v tem trenutku zahteva tržaških Slovencev. Zahteva do nas samih in šele potem do državljanov in države, kateri pripadamo. Njegova beseda je bila jasna, včasih udarna, neizprosna in je morala biti vsakomur razumljiva.

Za njim so zapeli **združeni pevci** s Tržaškega dve pesmi pod vodstvom **Dragota Petarosa**. Kljub temu, da so bili pevci iz Rojana,

Steversjanska dekleta izvajajo narodne ples

film iz bolnišnice

Zora Piščančeva

Medla svetloba pronica skozi odprta vrata stranskih hodnikov v veliko bolniško sobo. Štiri dolge vrste belih postelj so vse do zadnje zasedene. Temne, platnene zavese pokrivajo desetero na stečaj odprtih steklenih vrat. V nočni tišini se razločno sliši pljuskanje morja ob peščno obrežje. Bolnice spe. Od časa do časa katera zastoka v spanju. Tam v zadnji vrsti pretresljivo ječi mlada žena, ki zaradi bolečin ne more spati. Iz drugega kota, tik vrat, komaj štirinajstletna deklica vsa v solzah kliče svojo mamo. Prejšnji dan so ji dali nogo v mavec in jo obtežili. Bolnic, ki so že več let v bolnišnici to prav nič ne vznemirja. Vajene so joka, vzdihov in krikov; vedo, da nobena bolečina ne traja večno. Bolniška strežnica tava med posteljami kot bela prikazen. Ura v zvoniku bje štiri.

»Gospa Antonija, tu imate skledo z vodo, le brž se umijte!« Postrežnica spet odide, med tridesetimi bolnicami jih je deset, ki ne morejo vstati, zato mora pohiteti, da vsem ustreže.

Gospa Antonija nejevoljno zagodrnja in pod njeno precejšnjo težo postelja sumljivo zaškriplje.

»Štiri je ura, pa me že budijo! Kdo za vraga naj se ob tej uri umiva.«

Bolnice se tiho umivajo, le tu pa tam zaropota železni stol, sliši se odpiranje in zapiranje škatlic za milo, pljuskanje vode, potem pa zopet vse utihne. Nekatere skušajo spet zaspati, druge bde. Sestra Faustina pride v sobo in prižge vse luči.

»Katera želi sv. obhajilo?«

Dvanaest rok se zaspno dvigne. Nekaj bolnic nejevoljno godrnja in se skuša kar najbolj zavarovati pred vsiljivo električno lučjo. Učiteljica iz Parme ne more brzdati svoje nejevolje:

»Kakšna novost pa je spet to, skoro vsak dan obhajilo. Saj nismo redovnice.«

Zraven nje leži mlada gospa iz Rimini, mati dveh otrok. Tudi njej gre na živce, da so jo že drugo jutro prezgodaj zbudili.

»Naj gredo v posebno sobo vse tercialke, tu jih ne potrebujemo.«

Nekatere bolnice skušajo ugovarjati, pridružijo se še postrežnice, ki jim je vsako izredno delo odveč. Vname se pravi prepir.

Na vratih se pojavi visoka postava sestre Faustine in tedaj v trenutku vse utihnejo.

Iz daljave se zasliši zvonček, pramen svetlobe švigne mimo oken, vmes je slišati šepetanje molitve...

V kotu se vedno razposajena Benjamina že smeje in z eno roko, kajti drugo ima v mavcu, suva svojo sosedo Rino, skrivnostno blondinko s čudnim, jeklenim sijem v očeh, ki ga imajo dekleta, utrujena od življenja. Radio zaigra prve jutranje popevke. »Muzikalično« navdahnjena Jole, ki pravi, da ima doma klavir, z zaspanim glasom poje zraven.

Postrežnice delijo zajtrk, tudi najbolj zaspale se polagoma razživijo. Morje leno ždi v sivi megli. Sončni žarki počasi pronica skozi meglo. Železne postelje zaškripljejo, sluge jih potiskajo skozi na stečaj odprta vrata na pločnik pred bolnišnico. Bolnice kar oživijo. Pred njihovimi očmi se razširi obzorje. Od široke peščene obale do skrajnih mej morja, ena sama vesela razposajena igra sončnih žarkov in lahkih morskih valčkov. Otroci se podijo po obrežju, nekateri šepajo, drugi imajo obezovano glavo in roke. Veselo vriskajo in pojo, njihova trpeča, za vedno zaznamovana telesa hočejo tudi uživati brezskrbno mladost.

Sonce vedno huje pripeka. V skoraj prazni bolniški sobi je prijeten hlad. Gospodična Ana, učiteljica iz Roviga, ki pravi, da je prišla v bolnišnico po pomoti, mrzlično zлага v kovčeg še zadnje stvari.

»Če mi ne dajo odpustnice, zbežim. Niti eno noč ne zdržim več tu!«

Komaj pred tednom dni je prišla zaradi rahle bolečine v kolenu, pa so jo že prvi dan prestrašile napovedi ostalih bolnic, ki so že dolga leta tu in so medtem prestale že vse mogoče operacije in nevšečnosti. Tudi one so prišle zaradi neznatnih bolečin v kolenu, ji z neko maščevalnostjo nad vsem prestanim pripoveduje petindvajsetletna Marija; sedaj je že peto leto v bolnišnici in je medtem prestala že tri operacije.

Zraven Ane pretresljivo ihti mlada gospa iz Mestre. Danes pričakuje moža, da jo popelje domov.

»Sonja, domov greš, pa jočeš. Doslej si bila tako pogumna,« jo skušajo tlačiti druge, čeprav vedo zakaj joka. Pred štirimi meseci je prišla v bolnišnico zaradi operacije na kolenu, ki ji je po težki bolezni ostalo negibljivo. Po operaciji pa so se spet pojavile hude bolečine in zopet so ji morali dati nogo v mavec. Sedaj hodi le z berglami in z največjo težavo.

»Ve že lahko govorite, a povejte, kako bom opravljala sedaj vsa hišna dela in še na otroka pazila, ko se komaj premikam. Ah, zakaj me je Bog tako kaznoval!«

»Sonja, ne jokaj, ozdravela boš in vse bo še lepše kot prej.«

Sonja se skozi solze hvaležno nasmehne, vendar se dolgo nočejo posušiti.

Bolnice vseprek govorijo, pojejo in se smejejo, čeprav vedo, da bodo morda v naslednjem trenutku tudi same jokale. Smeh in jok sta tu na dnevnem redu.

Zdravniški pregled. Takoj vse utihne, najmlajša, desetletna Lilijana prebledi. Tako rada je v bolnišnici, ker jo imajo vsi radi, le ko bi zdravniških pregledov ne bilo. Njene velike, temne oči preplašeno sledijo zdravnikom, ki počasi hodijo od postelje do postelje.

»Gospod zdravnik, ne morem več prenašati. Odvzemite mi protezo na nogi, lepo prosim.«

Bruna, prva pri vratih, upira v zdravnika svoj solzni pogled.

»Le potrpi, Brunna, vem da je hudo, a bo kmalu bolje.«

Bruna nejeverno pogleda. Njena mladost doslej ni poznala bolečin.

Primarij se ustavi pri naslednji bolnici.

»Gospodična Dina, sklenili smo, da vam denemo nogo v mavec. Stvar je resnejša kot smo v začetku mislili.«

Dina prebledi, skrije obraz v blazine in obupno zajoka. Prepričana je bila, da bo lahko že prihodnji teden odšla domov. Vse je bilo že pripravljeno za poroko, pa je padla in si ranila koleno. Po poklicu je bolniška strežnica, zato dobro ve, kaj pomeni, če ji nogo ovijejo v mavec.

Zdravnik jo pusti brez besed, predobro pozna take izbruhe obupnega joka.

»Gospa Liza, vas pošljemo pa kmalu domov. Dobro gre.«

Zopet solze, a zdaj solze hvaležnosti in veselja. Gospa Liza sname rožni venec, ki ji visi nad posteljo, obraz si zakrije z rokami in iskreno moli. Po dveh dolgih letih bo v njen dom zopet posijalo sonce. Mamica se bo vrnila k svojim otrokom.

»Kako je, gospa Roza?«

Primarij jo sočutno gleda. Mlada gospa je to, lepih, skoro otroških potez. Pred dvema mesecema ji je umrl mož. Doma ima dva otroka, brez prave oskrbe, njive in polja, ki jih nihče ne obdeluje.

»Gospod zdravnik, zelo slabo se počutim, srce mi ne pusti niti spati več.«

»Preveč razmišljate! Saj bo bolje. Verujte mi!«

Gospa Roza trudno vzdihne. Presveža je njena rana in prevelika skrb za nebojljena otroka.

Opčin, Bazovice, Boršta, Nabrežine, Sv. Ivana in morda še kak posamezen pevec od drugod, je bila vendar pesem ubrana in izredno lepa. Imeli smo vtis, da so se odzvali vabilu res le tisti pevci, ki še pojo s srcem in dušo naše pesmi. Zato je bilo petje tako dovršeno, tako mogočno in tako zlito, kot bi pel zbor, ki je vadil dolge mesece, pa je imel le eno skupno vajo.

Nato so tabor pozdravili **Goričani**: Predsednik SKPD, Andrej Bratuž je s prisrčno besedo, kratko, a toliko bolj iskreno pozdravil taborjane v imenu katoliških organizacij na Goriškem, dr. Sfiligoj pa je govoril z njemu lastno prepričevalnostjo in odločnostjo. Pozdravil je tabor in v tem povedal vrsto tehtnih in pomembnih dejstev iz življenja Goriških Slovencev. Fulvij Simič je še prebral pozdrave tržaških in goriških akademikov in pozdravno pismo koroških Slovencev.

Kot zadnja točka sporeda je bil na vrsti **folklorni nastop** mladine, ki je izvajala v narodnih nošah naše narodne pleske. Začelo je postajati že mrz, a je prav ta nastop najbolj ogrel taborjane.

Razpoloženje taborjanov je dvigala **Proseška** godba na pihala, ki je že z uvodno koračnico prebudila Dolino, nato pa še med ostalim programom prijetno vezala točke.

Po sporedu na trgu je bila **sv. maša** v farni cerkvi, ki jo je daroval za slovenski narod dr. Jakob Ukmar.

Zvečer pa je mladina iz Trsta igrala v farni dvorani Linhartovo veseloigro v petih dejanjih: **Ta veseli dan ali Matiček se ženi**. Tudi dijaška mladina se je namreč odzvala vabilu in je želela doprinesiti nekaj pri narodni prebui.

Pripravljalni odbor je pismeno povabil na tabor vse slovenske prosvetne in politične organizacije na Tržaškem, brez ozira na politično smer.

Upamo, da je ideja o taborih, ki se je pričela realizirati, pozitivno delo tržaškim Slovencev, ki ga narekuje potreba in čas.

Fr. Mljač

Milko Bambič: Risba iz cikla Jurčičeve drame »Tugomer«

Sv. MARTIN JE SPET OBNOVIL ČUDEŽ

Ze leta in leta se Prosek odene na dan sv. Martina v praznična oblačila ter dobi vele- mestno lice; že desetletja se na god sv. Martina, proseškega patrona, zbira množica ljudi z mesta in okolice ter obišče našo prijazno vasico, pozdravi svoje prijatelje ter se z njimi zateče v gostilno, iz katere tako prijetno diši te dni. Prijatelji in znanci se srečujejo, se pomenkujejo in vabijo na domove, da skupaj pokusijo »napravljeno« vino.

Tudi letos se je Prosek pripravil, da pogosti bližnje in daljnje obiskovalce. Na »kržadi« in na glavni cesti je vse polno kramarjev, ki tulijo in vabijo ljudi k svojim »štantom«. Nekje v ozadju pa je slišati čudno moderne popevke: »ringelšpil« vabi mlade in stare, toda njegovemu klicu se ne odzovejo ne prvi ne drugi. Lahko in debelušast mož zastonj čaka klientov: ljudje so se naveličali te zabave, ki je nekoč osvajala toliko ljudi, in na kateri so se v davnih časih vrteli zaljubljeni pari. Vsaj ti bi lahko iz hvaležnosti — če ne drugega — prišli obiskat »vrtačo« in se ji zahvaliti, da jim je pomagala dobiti »boljšo polovico«. Ljudje so pa res nehvaležni!

Starejši Prosečani tarnajo, da je martinovanje izgubilo svoje nekdanje lice in pomen in neutolažljivo stočejo po starih časih, kot pač vedno. Morda bo držalo, da je martinovanje izgubilo svoje lice, toda pomena in cilja pa prav gotovo ne, kajti še vedno diši v gostilnah nadvse prijetno po vinu in klobasah in še vedno se srečujejo stari prijatelji ter ga zvrnejo kozarček na zdravje Prosečanom in človeštvu in pa — sv. Martinu, ki je pravkar obnovil svoj vsakoletni čudež: iz kipečega mošta je naredil čisto vince. Hvaležni smo Prosečani našemu zavetniku in priprošnjiku sv. Martinu, da nam je dal tako vince, s katerim se v hudih dneh tolažimo in v katerem pozabimo na težke skrbi, iz srca smo mu hvaležni in zato ga bomo, če Bog da, še dolga leta proslavljali.

Prosečan

Zdravnik gre dalje od postelje do postelje, izprašuje, tolaži, včasih pade tudi kakšna trda beseda. Ko odide, spet završi v sobi kot v panju. Postrežnice pripravljajo za kosilo. Delijo kruh, vino in sadje. Sestra Faustina je zopet v sobi, iz velikih vrčev deli kosilo in skuša ustreči tudi najbolj zahtevnim.

»Pošta!«

Žlice obstanejo, oči vseh se upro v sestro Faustino, ki ima v rokah sveženj pisem in kliče imena. Bolnice radostno odgovarjajo.

Pismo! Za mnoge edina vez z domom, edini pozdrav najdražjih oseb.

»Sestra Faustina, zame ni nič?« Razočaranje trepeta v glasu mnogih, obenem pa že vstaja upanje: jutri bo gotovo kaj.

Srečnejše bolnice se zatopijo v branje, nič ne vidijo in ne slišijo okoli sebe, samo ljubljena oseba je pri njih in jim iz pisma govori s toplimi besedami.

Ura v zvoniku udari eno. Postrežnica zagrinja okna s temnimi zavesami.

»Sedaj pa mir, dekleta, in zaspite!«

Polagoma vse utihne. Nekatere kmalu zaspijo, druge čitajo ali pletejo, le redke molijo.

Dve bolnici nikakor ne moreta spati. Nemirni sta in neprestano upirata pogled v vrata. Prva je učiteljica Ana, ki s kovčgom ob nogah sedi na postelji in nervozno trga robove belega robčka. Druga je Sonja, ki kljub utrujenosti ne more zaspiti ob misli, da bo vsak trenutek tu ljubljeni mož.

Sestra Faustina se prikaže pri vratih z belim listkom v rokah in namigne učiteljici Ani. Ta olajšano vzdihne.

»Odpustnica, hvala Bogu!« Niti minute ne more več čakati. Poslovi se le od najbližnjih, v glasu ji trepeta sočutje, v očeh ima solze. Ne, to ni kraj zanj, preveč se ji smilijo bolniki. S hitrimi koraki odhaja iz sobe, žalostni pogledi ostalih jo spremljajo. Kdaj bo tudi zanje prišel dan odhoda?

Sonja skuša zaspiti, pa ne more. V sobi je tako mirno, da sliši utripe lastnega srca. Nenadoma zardi. Poleg nje stoji mlad mož prikupne zunanosti. »Sonja!«

Z vso nežnostjo se skloni nad njo in jo poljubi. Sonja se ga oklene in vsa kruta resničnost ji zopet privabi solze v oči.

»Ah, Marij, glej kakšno me popelješ domov!«

Mož ji ljubeče otira solze iz oči in ji tiho šepeta najdražje besede ljubezni in tolažbe. Sonja ga skozi solze hvaležno gleda. Tako zelo ga ljubi, pa mu je prinesla toliko trpljenja, kar sta se poročila.

»Pohiti, Sonja, najin Franko že težko pričakuje svojo mamico!«

Sonja se dvigne iz postelje, z vzdihom se oprime bergel in z drsajočimi koraki odide v oblačilnico. Rada bi hodila prožno, a razburjenje ji povzroča še hujše bolečine. Marij gleda za njo, na njegovem lepem obličju se zrcali žalost, a tudi velika ljubezen. Sonja se kmalu vrne. Kako ljubka je v temno-rdeči obleki! Izpod temnih kodrov ji gledajo smehljajoče se oči!

Sonja se poslavlja od prijateljic.

»Mnogo sreče, Sonja!«

»Tudi vam,« odgovarja Sonja, ki se je v teh kratkih mesecih vsem prikupila.

Bolnice gledajo za njo, ko odhaja. Nobena ji ne zavida, saj je tako težko oditi domov v slabšem stanju kot pa ob prihodu.

Sonja je komaj skozi vrata, ko se oglasi »muzikalično navdahnjena« Jole.

»Ste opazile, dvakrat jo je poljubil, zelo jo ima rad!« V njenem glasu trepeta rahla ljubosumnost.

»Seveda, tvoj mož te je zadnjič, ko je prišel, okregal namesto da bi te poljubil. Pametna bi morala biti, Jole in ne letati za drugimi.«

»Kaj sem jaz kriva, če sem lepa in se vsi ozirajo za menoj, ko sem na obrežju?«

Bolnice se hihitajo. Še vedno je lahkomišelni metuljček, čeprav je mati dveh otrok in jo je vojna za vedno pohabila. Vname se majhen prepirček. Dina ga prekine s tem, da s srebrnim glasom zapoje najnovejšo popevko, druge pa se ji pridružijo.

Ure bežijo, dekleta v sobi pridno delajo, vse vprek govorijo in se smejejo. Iz daljave se zasliši rahlo zvončkljanje. Sveta popotnica... Za trenutek se vse zresnijo. Strašna je tu misel na smrt, misel, da bi morale umreti tako daleč od svojih in biti pokopane na bolniškem pokopališču, tam na samotnem otoku sredi brezmejnega morja... Vendar se kmalu otresejo neprijetnih misli. Mladost je tako lepa, četudi zaznamovana s križem. Upanje v mladih srcih nikoli ne umrje.

Sonce se počasi spušča v morje. Zvon iz bolniške cerkve vabi k blagoslovu. Na obrežju počasi izginjajo veliki sončniki, bolniki hitijo k večerji. Zadnji zapustijo obrežje otroci.

Ura je devet. Najstarejša, Marija, sname rožni venec.

Počasi vse utihne, Marija moli naprej z zategnjenim, skoro vreščečim glasom, druge ji odgovarjajo.

Morda nikoli tako kot v tej uri stopa bolnicam pred oči ljubljeni dom in vse, kar je z njim v zvezi. Misli hitijo na vse kraje, v velika mesta, v bogate in revne domove, v skrite vasiče in gorska sela, k materi, očetu in sestram, k možu in otrokom in še k vsem tistim, ki so jih že zapustili.

Na trepalnice lega počasi spanec.

JESENSKE BARVE

ROMI BOLE

Večina dreves in grmov, ki poleti zelenijo, se v oktobru, včasih tudi prej ali pozneje, prebarva v rumeno ali rdeče. Redno prično listi rumeneti ob robu ali pa na površini med žilami. Večje žile in pecelj ostanejo dalj časa zeleni, medtem ko se je list že svetlorumeno prebarval. Najprej prično rumeneti starejši listi na začetku veje. Pri mnogih drevesih in grmih se pojavi tudi rdeča barva, in sicer najrajši na zunanji strani krošnje, torej tam, kjer dobi list največ svetlobe. Pogosto vidimo, da je en sam list delno rdeč, delno pa rumen. Barva lista pa je odvisna tudi od tal, iz katerih rastlina raste. Tako se jerebika prebarva ponavadi rumeno, če pa raste na peščenih tleh, postanejo listi rdeči.

Ze več kot sto let botaniki preučujejo, kaj se dogaja v listih pred jesenskim odpadanjem. Danes v glavnem že vemo, kakšne spremembe nastopajo, še mnogo važnih vprašanj pa čaka pojasnila. Preden odvrže rastlina listje, da bi se predala zimskemu mirovanju, mora rešiti še kar se da dosti dragocenih snovi, ki si jih je nabrala od pomladi. V deblu in koreninah se te snovi potem shranijo za potrebe prihodnjega leta. Posebno dragocena sta dušik in fosfor, ki ju rastlina potrebuje za tvorbo beljakovin. Ogljika, kisika in vodika, ki dajejo predvsem škrob, si lahko rastlina nabavi veliko, zaradi tega zanje ne skrbi bogvekaj, saj vsebuje njeno listje še po odpadu znatne količine sladkorja in maščobe.

Preden moreta dušik in fosfor ven, je treba beljakovine razkrojiti v njene sestavine, to je v aminokisliline. Tako izgubi list v kratkem času več kot 50% prvotnega dušika. Precej listnih beljakovin je v kloroplastih, to je v tvorbah, ki vsebujejo klorofil ali listno zelenilo. Beljakovina in klorofil sta tesno povezana; kakor hitro je beljakovina izžrpana, izgine nujno tudi klorofil. Z mikroskopom v tem času lahko vidimo, kako se kloroplasti razkrajajo in izgubljajo zeleno barvo. Tedaj se pojavijo nove barve, in sicer oranžnorumeni karotin in rumeni ksantofil, ki sta znana pod imenom karotinoid, ker sta si po kemičnem sestavu zelo podobna. Nahajata se v vsakem zelenem listu, sta pa nevidna, ker sta prevlečena s klorofilom. Za njihovo izgradnjo služi lahko del klorofilne molekule, to je fitol. Dostikrat se ksantofili vežejo na način, ki ga v zelenih listih nikdar ne opazimo; združijo se namreč s toličnimi kisljinami. Tedaj naletimo v celicah na rumeno pobarvane oljne kapljice. Vendar pa se list šele takrat prebarva, ko je del snovi predhodno odveden. Če odvajalno pot prekinemo, tako da prerežemo glavno žilo še zelenega lista, ostane del onstran zares še dalje zelen.

Rdeče snovi, ki prebarvajo jesensko listje, so prav iste, ki pobarvajo cvet in plod; pravimo jim antocijani. O nastanku antocijanov ob različnih časih in v različnih rastlinskih organih so botaniki že mnogo razpravljali in so mnenja zelo različna. Le eno kaže, da drži: da se pojavijo antocijani povsod tam, kjer rastlinskemu tkivu primanjkuje dušika in fosforja. Prav ta dva elementa pa v jeseni listu zmanjkata. Praviloma imajo rdeči jesenski listi še manj dušika kot rumeni. Mogoče, da ugodno vpliva na sintezo antocijanov tudi svetloba.

Ali je golo naključje, da so barvne snovi jesenskih listov iste kot barvne snovi cvetov in plodov? Fiziologi pravijo, da ne. V teh primerih gre za organe listov, ki so časovno tik pred ločitvijo od rastline in ki so torej fiziološko stari. Pestre barve so zrelostni, starostni pojav, natanko tako kot pri človeku sivi lasje. Znano je, da so mladi, nezreli plodovi zeleni, večina ljudi pa ne ve, da velja to tudi za mnogo mlajše cvetne liste.

Dokler je list — tudi cvetni — še rdeč, rumen ali seveda zelen, ni mrtev. Šele rjava barva naznanja njegovo smrt. Pa celo po odmrtju celic se snov v njih pretvarja dalje, skoraj tako kot v biokemičnih pojavih žive celice.

Kakšni so torej vzroki jesenskih barvnih sprememb? O tem nas pouči nekaj poskusov in pa opazovanje. Če prenesemo drevesa, katerih listi poleti zelene, v kraj z enakomerno toplim, vlažnim podnebjem, zgubijo liste ob svojem času, se držijo svojega časa počitka in na novo poženejo ob istem času kot njihove tovarišice v domovini. No, čisto natančno se roka dvanajstih mesecev vendarle ne drže, temveč svoje »leto« nekoliko skrajšajo. Že iz tega poskusa lahko sklepamo, da vodi porumenitev in odpadanje listov bistveno notranji, dedno določen, takorekoč prirojen ritem. In ta ni tog, marveč ga zunanji vplivi v manjši meri lahko spremenijo. Tako se v lepí jeseni odpadanje listja zavleče, v mrzlem letu pa vidimo, da začne odpadati že kmalu po spreminjanju barve, ali pa do prebarvanja niti ne pride. Na pospešeno odpadanje listov vpliva v prvi vrsti nizka temperatura, pomanjkanje vode in morda tudi nezadostna svetloba. Tako bo na primer listje na vejah, ki so zraven cestne svetilke, dostikrat še zeleno pobarvano, ko je ostali del drevesa že davno gol.

Niso pa vsa drevesa in grmi sposobni, da bi v jeseni odtegnili listom dragocene snovi. Jesenovo ali bezgovo listje na primer zamori prva slana, ko je še zeleno. Te rastline so prišle iz tropskih krajev in v razmeroma kratkem času, odkar so pri nas, se njihov notranji ritem še ni prilagodil našemu podnebnju. Zimsko mirovanje jim je takorekoč vsiljeno.

KOSTANJ JE DOZOREL

Revna, majhna deželica Beneška Slovenija, stisnjena pod Matajur, je pogosto kot pozabljeno dete: veš, da je in ga imaš neizmerno rad, a je daleč od tebe in mu posvečaš veliko premalo pozornosti in izražaš veliko premalo ljubezni.

Na njivah so že pospravili pridelke in jih po strminah odnesli domov. Zdaj je že dozorel kostanj, ki ga je največ v Beneški Sloveniji. Pričeli so ga pospravljati, prodajati in odnašati domov, da bo tudi za domačo uporabo. Letos je obrodil zelo dobro. Seveda je cena zaradi tega nizka. Mnogo pa ga bo ostalo kar na tleh.

Tudi sadje je zelo dobro obrodilo, žal le, da se zaradi nizke cene ljudje niso mogli posebeno pomagati.

Mnoge njive so bile prizadete po poplavih, tako da se je ta skromna deželica še nekam bolj vase stisnila in tiho živi svoje življenje.

A ob prvi priliki jo bomo obiskali. Med tolikimi številnimi izleti, se usmerimo včasih tudi tja, kjer nas bočvo vedno tako ljubeznivo sprejeli, ko bodo začutili, da smo si domači.

PLOŠČE Z BOŽIČNIMI PESMIMI

V Chicagu so izdali ploščo s štirimi slovenskimi božičnimi pesmimi. Kot vemo, oddaja že več let v tem mestu radijska postaja tudi slovenski program. Poleg drugega ima največji delež v sporedu prav slovenska pesem. Zato se je vodstvo Slovenskega radijskega kluba v Chicagu odločilo, da pošlje svojim rojakom prvo ploščo slovenskih božičnih pesmi. Dobili smo jo že v Trstu in ugotovili, da je prav lepo uspeša. V kratkem nameravajo izdelati še več plošč prav tako z božičnimi pesmimi.

Prva plošča ima te-le pesmi: Glej zvezdice božje — potrkavanje, Prišla je lepa sveta noč (narodna), Angelčki stopajo skozi nebesa (F. Ačko) in Kaj se vam zdi, pastirci vi (narodna).

Ker smo ponovno slišali, da žele mnogi Slovenci tudi v Trstu božične pesmi na ploščah, smo naročili v Ameriki več plošč. Kdor bi si jih želel nabaviti, naj sporoči na Upravo Mladike, Trst, cesta Trento 2/II.

Na obisku po pokopališčih

Praznika vseh svetnikov in vernih duš me vedno zvabita na pokopališče. Obiskal sem že večkrat pokopališča tudi v tržaški okolici. Povsod sem opazil veliko truda in ljubezni, s katero svojci pokojnih okrase grobove zlasti v teh dneh. Videl sem, koliko ljudi žrtvujejo, da postavijo pokojnim lepe in drage spomenike. Pri vsem tem me pa na vseh pokopališčih nekaj moti. Ljudje, ki toliko žrtvujejo za lepe spomenike, velikokrat dajo postaviti neprimerne, nedomače spomenike, ki jim jih vsilijo kamnoseški mojstri in pri tem dobro zaslužijo. Mnogo spomenikov je takih, da naravnost ne spadajo na pokopališče. Zato, predno se odločite za spomenik, posvetujte se s kompetentno osebo, ki vam bo rada dala nasvete, kaj je primereno in domače za na pokopališče in kaj ni. Pa se morda bojite stroškov! Ne bojte se. Obrnite se na naše uredništvo in vam bomo radi dali nasvete in pa arhitekta, ki vam bo napravil osnutek za nizko ceno, a bo domač. Ljudje pa ga dostikrat silno drago plačajo, pa je nazadnje še neprimeren.

Drugo važno vprašanje pa je napis na grobu. Slovenci moramo dati na kamen slovenske napise. Kaj pa bodo rekli tujci, ki pridejo v naše slovenske vasi in gredo radi na pokopališče, pa najdejo tam neslovenske napise na grobovih. Pa še na to treba paziti, da bo napis res pravilno slovenski. Imate tudi pri tem težave? Pišite na naše uredništvo in vam bomo radi zastonj pomagali sestaviti pravilno besedilo, ki bo primerno za na kamen. To besedilo bomo lepo natipkali s strojem in takega potem izročite kamnoseku, da se ne bo mogel več motiti. Vklésana beseda ostane, zato mora biti prav napisana.

M. Š.

DEKLICA V INJUNE

Prišla je peš po rjasti travi, med halogami in izza siromašnih evkaliptov, ki jih je vse polno v Queenslandu. Pred njo pa sta se lovila dva dečka.

Bila je plavalasa in dve težki kiti sta ji padali po hrbtu. Imela je živomodre oči. Tu in tam se ji je na obrazu zatemnila sončna pega. Avstralsko sonce divje žge. Njen nos je bil majhen in navihan. Zelo rada sem jo imela. In mislim, da ji je bilo tedaj dvajset let.

Oblečena je bila v modro krilo in črtasto bluzo. Čisti veter je zavel tam daleč nekje od osrednje Avstralije in blago se ji je nabralo v vetru kot razpet dežnik. Na obrazu pa ji je gledal iz oči čut samozavesti in živahne neodvisnosti.

Oba dečka pred njo sta zalovila deževnike, da so se dvignili s splašenimi kiki proti naselju. Gledala je za njimi in ostra senca nekega notranjega odpora ji je vnela oči.

Potem me je zagledala.

Ničesar ni rekla.

Obstala je. Mogla sem razbirati z obraza, kako je skušala dognati, kdo sem.

»Sonja?« sem jo tiho poklicala.

Vztrepetala je in za hip postala znova ona trinajstletna deklica, ki sem jo bila poznala.

In zdaj sva v njeni sobici v Injunu. Pokazala mi je šolsko poslopje, kjer uči, pet dni tedensko, razred pol divjih otrok rudarjev in rudosledcev. V vročem mraku se spuščajo sence, vse daljše in temnejše na suha tla, na nizko gričevje, kjer je vse golo in pusto. Sonja me gleda s prekrižanima rokama. Nič se ni nasmehnila, ko sem ji govorila o njenem modrem krilu, ki valovi v vetru.

»Morda je tebi resnično ta kraj na svojstven način lep, zanimiv...«

Nekaj grozljivega je v nji: nek občutek zadržanega besa in želja po joku.

»Morda vidiš zares ljubkost v moji postavi...« Glas se ji je pretrgal, pa ne v joku. Vem, da v mojem pogledu zdaj ni trdnosti. Sonja je uganila, da sem sama pri sebi že prej razmišljala o tem.

»A meni je zoprno to naselje, to življenje z divjaškimi skopuhi in porednimi materami; sovražim te puste hribe, te strahotne evkalipte brez listja, ta dušiči zrak, samo sebe...«

O, tako dobro vem, Sonja.

Mladost in življenje te kličeta. Ti pa živiš deset mesecev na leto v stopetdeset milj oddaljenem naselju, kamor te dosegajo le pisma staršev.

AVGUST ČERNIGOJ, šestdesetletnik

Slikar pri slikanju Krasa

Slikar, grafik in profesor Avgust Černigoj, ki letos praznuje svojo šestdesetletnico, se je rodil v Trstu leta 1898. Zanimanje za slikarstvo je kazal že v mladih letih. V Trstu je obiskoval Umetnostno šolo, nato je nadaljeval študije v Bologni, kjer je uspešno prestal usposobljenostni izpit za poučevanje risanja na srednjih šolah. Petindvajsetleten se je napotil v Nemčijo, v München, in se vpisal na tamkajšnjo likovno akademijo. Po dveh letih pa ga je pot privedla na znano akademijo abstraktne umetnosti: Bauhaus v Weimarju.

Po dokončanem študiju se je vrnil v Trst ter tu ustanovil krožek mladih umetnikov in nato vodil grupo konstruktivistov, ki je nastopila na prvi Sindikalni razstavi v našem mestu. Kot scenograf je tudi sodeloval pri tedanjem slovenskem Sेंटjakobskem odru. Poleg tega je ustvaril vrsto dekoracij za razne italijanske prekoceanske parnike. Med drugo svetovno vojno je ustvaril več stenskih fresk v raznih cerkvah v Istri in v Pivki. Po končani vojni je bil nastavljen kot profesor risanja in umetnostne zgodovine na slovenski realni gimnaziji in na učiteljski v Trstu, kjer še danes poučuje. Njegovi dijaki so bili že dvakrat nagrajeni na razstavah mladinskih risb v Italiji.

Upaš na premestitev. Kam naj bi šla? Plača je za mlado dekle visoka. Tako živiš sredi divjine, v tvoji duši pa hlepi življenje, klic po družbi, po svetu, kjer boš svoja med svojimi.

Junje. Majhna naselbina, majhno rudarsko mesto. Neskončna puščoba in enoličnost.

»Ti si predstavljaš učiteljico z otroki, ki so jo vzljubili... Vem, romantiko povsod vidiš: v hribovih, ki so brez barve; v nebu, ki je zvečer od suhe rumeno; še celo v mojih oblekah...«

Sonja odpira omaro. »Evo, te preproste obleke iz modrega bombaža; vsakdanja krila iz rumenega platna... Kot bi ne imela dovolj teh barv že v nebu in v zemlji, ki je vedno vsa razpokana od žgočega sonca!«

S treskom zapira omaro.

»Nočem jih več nositi, nočem jih več videti! Nočem!«

Sonja joče. Telo ji krčevito podrhtava v divjem ihtenju. Kiti ji trepečeta kot zbežan kanarček v kletki. Misli ji dan za dnem butajo ob eno samo rešitev: beg. Zbežati pred nečim, kar še sama ne razume. Uiti enoličnosti, ki spreminja zlato mladosti v eno samo divje hrepenenje po mestu, po knjižnicah, po plesih in gledališčih.

»Ali razumeš?«

Hudo je, če mora človek prenašati gorje sam. Vem. Če nimaš za koga delati, komu dajati svoje odprto srce, svojo ljubezen — potem je življenje brez smisla, mladost pa le trpka senca zlate sreče, ki usiha v razsušeni zemlji.

In vendar nam je vsem težko, Sonja. Pravijo: sodobna mladina! Obsojajo nas. In ne pomislijo, da živimo v svetu, ki se prelamlja. Od rojstva živimo ob udarjanju svetovnih ideologij. Negotovost nam je mati; vihar nam je oče.

Mirna preteklost je zapisana v zgodovini. A naše življenje drvi v občutek drhtenja, kjer ni več prihodnosti. To je mladost, brez prave prešernosti. Mladost je, ki se upijanja v divjih plesih in oglušujočih pesmih, da bi pozabili hrepenenje po miru, po sreči, po gotovosti.

Tako hodimo vsi, Sonja. Vsi bi hoteli ubežati nečemu, vsi si nekam želimo. In sanjamo, Sonja. Tudi ti zasanjaš v Injuno. Napišeš pismo in ga morda raztrgaš. A sanje ti ostanejo.

To je vse. Morda je Injune ves pust in siv. Morda pa je dosti lepote in prijaznosti... kdo ve, v tvojem srcu je odgovor.

Zadnji odsev dneva žari nad pustim grmičevjem. S krikom, ki presunja srce, se spuščajo ptice tja za grmovje. In kjer se ustavlja svetloba, vidiš razločno bela debela gumijevcev in obrise skalovja. Samo v srcih, ki so trpela, se bo oglasil odmev.

Tudi zdaj so večeri pri nas lepi in prijazni. Kadar padejo sence pod to našo kitajsko akacijo, pa se te spomnim, Sonja.

NEVA RUDOLFOVA

Rebčeva 92-letna mama se spominja

Rebčeva mama iz Trsta (c. Università) je že izpolnila 92 let svojega življenja. Ko smo brskali po svojih spominih, nam je tako malo ostalo. Pa smo stopili h gospe, tej priči davnine. Sveža je še in bistra. Rekla nam je:

Vprašujete, koliko slovenskih taborov na Primorskem sem videla v svojem dolgem življenju. Precej — čeprav bi ne vedela zdaj povedati letnic in krajev. Spomin me je nekoliko zapustil. Ostali so le vtisi.

Vem, da je bilo vsakokrat nekaj lepega — nekaj, kar ostane tudi še, ko pozabimo po dolgem času vse podrobnosti.

Spominjam se tabora pri Sv. Luciji na Tolminskem, tedaj ko je stekel prvič vlak po Soški dolini. Vem, da je bil ves vlak v trobojnicah... in da je bilo lepo, strašno lepo.

Vem pa, da sem bila na slovenskem taboru že prej, veliko prej. Kot mlado dekle. Vožila je še pošta s konji. Sedemdeset let tega ali še več... Potem sem bila na taborih tudi z možem, ki je že pred davnimi leti umrl.

Zadnjič sem bila na Repentabru pred tremi leti. Tako je bilo kot bi se vrnila nazaj v mlada leta... Tisti tabor je bil najbrže zadnji v mojem življenju. Letos ne morem več iti.

Nič ne de. Dovolj je, da je po tolikih letih zopet oživila ta stara slovenska navada, ki bo našim mladim vzbujala vse to, kar so nam, ki odmiramo, dajali tabori v že davnih dneh...

Čutili smo, da je Rebčeva mama z nami, da je vesela novega tabora. Zablestela je solza v njenem očesu.

Solza žalosti in sreče.

Kmalu se je Černigoj začel udeleževati raznih umetniških prireditev: sindikalnih razstav v Italiji (Monza, Milano in Napoli) poleg številnih osebnih razstav v Trstu in Gorici. V teh zadnjih letih je sodeloval na sledečih razstavah: v Berlinu, na Dunaju, v Pragi, Arbonu (Švica), v Celovcu, Mariboru, Reki, Celju in Kranju. Kot član društva italijanskih grafikov (IDIT) se redno udeležuje vsake razstave tega društva v Italiji. Vedno sodeluje na prireditvah mednarodnega društva za lesorez: XYLON; končno je razstavljal še v Cincinnatiju (ZDA) na mednarodni razstavi grafike in v Brigh-tonu (Anglija).

Černigojev umetniški izraz nas vodi v svet poln dinamike in ritma barvnih ploskev, ki nam hočejo prikazati nov likovni svet, novo ozračje, dajejo nam celo vtis plastičnosti. Černigojeva intuitivnost se najbolj neposredno izživlja v risbi in grafiki. Njegov nadvse značilni čut za arhitektonsko kompozicijo v ploskvi in prostoru je tako precizno zanesljiv inspirator, da ni čuda, če postavljamo ravno Černigojevo izvirno grafiko med najbolj uspele dosežke tudi na številnih reprezentativnih in mednarodnih grafičnih razstavah, ki se jih udeležuje z vsem večjim priznanjem. To je dokaz nenehne ustvarjalne moči umetnika.

Slikarju Avgustu Černigoju, ki je že tolikokrat ponesel ime slovenskega naroda in ime našega mesta v veliki svet in nas tam lepo predstavljal, želimo novih uspehov in vedno tako sveže ustvarjalne moči. Ob njegovem jubileju mu tržaški Slovenci iskreno čestitamo,

Avgust Černigoj: »Ribiči«

ŽIVLJENJE PO PREDALIH

POMENKI POD D

Nevesta v ogledalu zgodovine

O Napoleonu se pripoveduje, da je imel možgane razdeljene v predale. Za vsako zadevo je imel poseben predal, ki ga je odpiral in zapiral, kakor je hotel. To mu je omogočalo, da je istočasno narekoval različna pisma 7 ali 8 tajnikom. Povedal je en stavek nemu, in ko je ta pisal, je narekoval čisto drugačno pismo drugemu tajniku. Nikdar se ni zmotil, ker je odpiral in zapiral v svojih možganih predal za tisto zadevo, ki ga je tedaj zanimala.

Tudi nekateri kristjani imajo življenje razdeljeno v predale:

Imajo predal poklicnega življenja. Tega odpirajo zjutraj do 12 ure in popoldne od 13 ure do večera. Odpirajo ga, čeprav neradi, ker je pač treba delati. Ali mnogi bi ga radi hitro zaprli, ker bi bilo bolj prijetno, če bi se tedaj zabavali. Za nekatere pa se nasprotno ta predal nikdar ne zapre. Vsi so v delu, pri denarju, takorekoč noč in dan. Ti imajo življenje samo z enim predalom. Predal šolskega življenja imajo tisti, ki študirajo. Koliko jih je med njimi, ki ga želijo čim prej zapreti!

Predal lepotičenja. Za nekatera dekleta in žene ima ta predal zelo velik pomen. Zanimajo se za najnovejšo modo v obleki, čevljih, frizuri. Ta predal rade odpirajo in najrajši bi ga nikdar ne zaprle.

Imajo pa ljudje še druge predale: predal zabav, športa, politike, srca. Prav nazadnje imajo nekateri še en predal, predal krščanskega življenja. Boga je treba končno le priznati. Ta predal odpro samo ob določenih časih: eno minuto zjutraj, eno in pol zvečer, ob nedeljah za mašo pol ure ali 40 minut, če je s pridigo. Drugače je ta predal zaprt z dvojnimi ključem. Posebej je še treba paziti, da ne bo segal v druge.

To pa ni prava vera, to je karikatura tega, kar je Kristus učil. Vera ne sme imeti predala poleg človekovega življenja. Vera sploh ne sme imeti predala. Prešinjati mora vse človekovo življenje.

Prodreti mora v poklicno življenje, ki ga mora človek opravljati z Bogom, da bo bolj veselo in srečno. Kristus mora spremljati uradnika v pisarno, delavca v tovarno, kmeta na polje, trgovca v trgovino, dijaka v šolo...

Vera mora prešinjati človekov prosti čas, čas razvedrila in zabav, ker vse pripada Bogu. Kdor počiva, skrbi za oddih, za razvedrilo, potem ko je svoje delo dokončal, vrši božjo voljo. Zato tudi tedaj ne bo storil ničesar, kar bi bilo v nasprotju z božjo postavo. Če se tega zaveda, kako bi mu moglo priti na misel, da bi šel gledat nemoralne filme, da bi čital slabe revije, da bi se udeležil nedostojne zabave? Kristus mora prodreti tudi v naš prosti čas, v razvedrilo in zabave.

Dekleta in žene, če Kristus prodre v področje njihovega lepotičenja, bodo razumele, da imajo pravico in celo dolžnost, da se delajo prijetne, pa ne tako, da fante in moške begajo in zavajajo, marveč da jih dvigajo s svojo zunanjo prikupnostjo in še bolj s svojo duševno lepoto.

Tudi področje ljubezni ni izuzeto. Človek potrebuje ljubezni. To samo na sebi ni nič slabega, ampak je celo po božji volji. Ali treba je razumeti, kaj je prava ljubezen, kako naj se mlad človek pripravlja na ljube-

Pri skoraj vseh antičnih narodih so ženo prvotno ali kupovali ali ugrabljali. Po vsem svetu je bil razširjen običaj takega ropa. Snubec je moral nevesto s silo ali z zvijačo odvesti tudi tedaj, če si je prej zagotovil njeno soglasje ter soglasje svojih in njenih staršev. Včasih, kadar je bilo to v navadi, je položil tudi kupnino. Nevestini sorodniki so pa skušali preprečiti rop in pogosto snubca celo prisiliti k navideznemu boju. Z običajem ženskega ropa je verjetno nastalo enoženstvo iz skupnega zakona, heterizma, ki ga najdemo še danes pri raznih primitivnih narodih, kjer živijo žene in moške skupno zakonsko življenje.

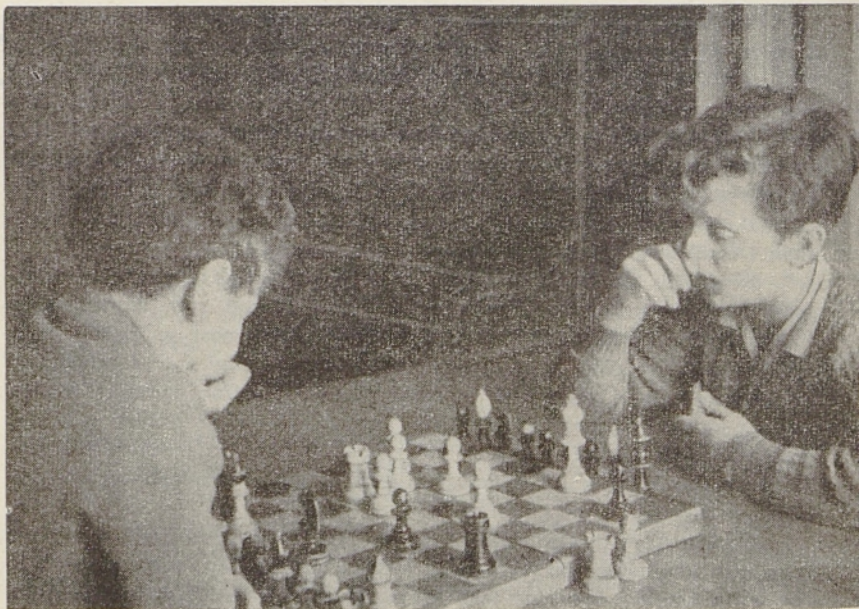
Še v najstarejših grških in rimskih časih je bila navada, da si je mož ženo ugrabil v polnem razcvetu. Šele kasneje se je ženin zadovoljil s tem, da je zanesel nevesto čez prag svoje hiše in tako simboliziral nekdanje nasilno dejanje. Ta prenos žene čez domači prag lahko še danes vidimo na Kitajskem in v Abesiniji.

Odmev tega prastarega običaja vidimo tudi v pripovedki o ugrabitvi Sabink, ki so se jih polastili potem, ko so jih povabili v Rim k igram. Tudi ugrabitev Helene, najlepše žene v davnini, o čemer nam pripoveduje grška mitologija, kaže na antični ženski rop.

S prodajo so bile žene pri primitivnih narodih navadno blago, padle so na stopnjo sužnjev in postale popolna last moža. Ta običaj, ki je še danes razširjen na Kitajskem in v Indiji, je vladal tudi pri starih Judih. Zidovski »mohar«, kupnina za ženo, se je ohranil še do današnjih dni na Jutrovem. Kupovanje neveste je bilo prav tako običajno pri Grkih in Rimljanih, prešlo pa je polagoma v plačilo simbolične kupnine enega samega novčiča. Tudi pri starih Germanih je dobil mož pravico nad ženo s plačilom kupnine. Nenavadna je bila dražba žene pri ilirskih Venetih: dobil jo je tisti, ki je največ ponudil. Herodot hvali ta običaj kot najboljši način, češ da so z denarjem, ki jim ga je vrgla prodaja lepotic, napravili balo za grde ženske, ki so tako tudi dobile moža.

Po ropu ali nakupu žene je prišla na vrsto svatba s svečano pojedino. Svečana blagoslovitev zveze po duhovniku se je pojavila šele na višji kulturni stopnji. Pri Hebrejcih so sklenili zakon pogosto v odsotnosti zaročencev, zakonsko pogodbo pa so napravili ustno pred pričami. Že takrat je peljal ženin, obdan od prijateljev, s pajčolanom zastrto nevesto, ki so jo spremljale družice, z godbo in petjem od nevestine hiše v novi dom.

Pri starih Grkih je ostala nevesta podložna možu. Na predvečer poroke so žrtvovali zakonu sovražnim bogovom in nato Zevsu ter Heri, zaščitnikoma zakona. Tudi pri Grkih je ženin pripeljal s pajčolanom zastrto nevesto na svoj dom.

Pri prijetni in priljubljeni igri

Nevestina tančica v starem veku bela, kasneje rdeča, je bila že od nekdaj znak devištva in sramežljivosti, zato so žene drugi zakon že od nekdaj sklepale brez pajčolana.

Pri starih Grkih je pri prevozu k ženinu nevesto spremljal sorodnik ali zaupnik, ki je sedel skupaj z njo na vozu z volovsko vprego. Sprevod je bil okrašen, spremljali so ga muzikanti s piščalmi in godali, dekleta so nosila rešeto in vreteno — simbola gospodinjstva. Os nevestinega voza so pa nato sežgali, da bi nevesta nikoli ne mislila na povratek v očetovo hišo.

Vsako poroko je zaključila bogata pojedina.

zen in kako naj ljubi. Za to pa je samo eno sredstvo: da Kristus ureja človekovo ljubezen.

Voditi mora vera tudi ostala področja naše ga življenja: družinsko, družabno, kulturno življenje.

Vera je spoznanje Boga, ljubezen do Boga, zvestoba do Boga. Ta vera mora segati v vse naše življenje, kakor voda pronica vso gobo, če jo vanjo potopimo. Vera ne sme biti ob strani našega življenja, ampak mora biti v njem. Kadar svoje življenje »potopi-mo« v Boga, svoje delo, svoje veselje, svoje težave in trpljenje vsakega dneva, potem še-le nam vera prinaša pravo veselje in srečo.

O. F.

Jože Prešeren

POLIOMIELITIS

Dr. Milan Starc

Poliomielitis je bolezen, ki v zadnjem času močno pretresa svet. Naprosili smo zdravnika dr. Milana Starca, da bi nam nekaj več povedal o njej.

Mnoga vprašanja v zvezi z otroško paralizo so nam še vedno nejasna. Že samo ime otroška paraliza ni več sodobno, kajti za to boleznijo ne zbolijo samo otroci. Izkazalo se je namreč, da je nevarna tudi odraslim. V tem pogledu nam statistike zadnjih desetletij kažejo, da celo zbolijo čedalje več odraslih. Naziv otroška paraliza je zato neprimeren. Časniki označujejo bolezen z besedo poliomyelitis. Poliomyelitis prištevamo med nalezljive bolezni, čeprav nam še ni jasno, kako se prenaša od človeka do človeka. Zagotovo vemo le, da prenaša bolezen neki virus, da ta poškoduje živčno tkivo in da zaradi poškodb živčnih vlaken često nastopijo trajne poškodbe, ki se kažejo v paralizi, to je ohromelosti posameznih mišic ali celih udov. Prav zaradi možnosti, da bolezen pusti trajne posledice, je ta bolezen tako nevarna in ima večkrat usodne posledice za bolnika, pa tudi za vso človeško družbo. Že prej sem omenil, da je povzročitelj bolezni neki virus, ki ga z navadnim mikroskopom ne moremo videti. Danes pa opazujemo viruse s posebnimi mikroskopi, ki povečajo do 20.000-krat, in tako vidimo lahko povzročitelja poliomyelitisa. V zadnjih letih so odkrili, da ta virus ni vedno enak oziroma, da imamo več virusov, ki povzročijo to nevarno bolezen, oziroma, da ima virus različna svojstva. Ugotovitev več virusov, ki povzročajo poliomyelitis, je zelo važna, ker se lahko primeri, da isti bolnik zbolí dvakrat za poliomyelitisom, ako ga napadeta dva različna virusa. Odkritje je nadalje važno zato, ker so v zadnjih letih našli cepivo proti poliomyelitisu.

Cepivo mora obvarovati telo pred različnimi virusi, zato ga pripravljajo iz različnih virusov. Povsem jasno je danes, da zbolimo za poliomyelitisom samo tedaj, kadar se okužimo s povzročiteljem bolezni. Teže pa je ugotoviti, zakaj, kdaj in kako se okužimo z virusom. Statistike nam kažejo, da zbolijo ljudje za poliomyelitisom povsod na svetu, in iz tega lahko sklepamo, da živi virus povsod po svetu. V zadnjih letih so tudi ugotovili, da vse več ljudi zbolí za poliomyelitisom. Pojavljajo se zdaj tu zdaj tam večje ali manjše epidemije. V zadnjem času smo brali, da se je pojavila večja epidemija v nekaterih italijanskih mestih. Po uradnih podatkih je zbolelo v zadnjih dveh mesecih preko 4.000 oseb, in sicer največ otroci. Svetovna zdravstvena organizacija sporoča, da se vse-povsod pojavljajo epidemije te bolezni. Razne statistike pa tudi kažejo, da je med obolelimi vse več odraslih. Še pred dvajsetimi leti so zboleli za poliomyelitisom najprej in v največjem številu otroci. Zadnja leta zbolijo pogostoma odrasli. Nadalje opazujemo, da se pojavljajo epidemije bolezni največkrat v poletnih mesecih, in sicer od julija tja do septembra ali oktobra. Doslej še niso mogli ugotoviti, od kod ta pojav. Prav tako niso mogli doslej dognati, zakaj virus ne napade vseh v isti družini, čeprav je bolezen nalezljiva. Na srečo torej ne zbolijo vsi, ki pridejo v stik z bolezenskim povzroči-

teljem. Opazili so tudi, da za poliomyelitisom navadno ne zbolijo šibki ljudje, temveč prej tisti, ki so krepki in zdravi. Doslej še niso mogli pojasniti tega pojava. Priznati moramo tudi, da si še nismo na jasnem, kako se dejansko prenaša bolezen s človeka na človeka. Nekateri domnevajo, da bolniki neposredno okužijo svojega bližnjega z dihalnimi organi. Drugi domnevajo, da se okužimo s hrano. Pri bolnikih zasledimo v začetku bolezní virus v ustih in v grlu, zato smatramo, da virus napade najprej gornje dihalne organe ter se šele pozneje prenese na živčno tkivo, v katerem povzroči značilne bolezenske spremembe. Po drugi strani so opazili, da bolnik izloča povzročitelja bolezni, to je virus, tudi z blatom, in sicer še potem, ko je že prebolel bolezen. Ali ni torej tudi možno, da se okužimo s hrano? Mnogi so mnenja, da se virus prenaša s hrano. Opazili so, da je mogoče zaslediti bolezenskega povzročitelja v poletnih mesecih v greznicah in v odtočnih kanalih. Ugotovili so tudi, da so nekateri zboleli za poliomyelitisom, ako so zauživali mleko, sadje, zelenjavo, ki je prišla prej v stik s kakim bolnikom. Zaradi tega prevladuje danes mnenje, da se okužimo s povzročiteljem poliomyelitisa potom hrane, ki jo zaužijemo, čeprav je možen tudi neposredni način okuženja. Ko preučujemo načine okuženja z virusom poliomyelitisa, nas zanima tudi, zakaj in kako virus poškoduje živčni sistem, oziroma kako se virus pomika po človeškem organizmu. Danes sodijo strokovnjaki, da se virus pomika po živčnih vlaknih in dospe do hrbtnega mozga ali do možganskega tkiva in tam izzove spremembe, ki jih lahko doženemo z mikroskopskim pregledom.

Znano je, da poliomyelitis tistim, ki so ga preboleli, daje neko stopnjo imunosti, to je odpornosti do bolezni. Z drugimi besedami: kdor je prebolel poliomyelitis, navadno ne zbolí več za to boleznijo. Ko virus napade organizem, se začno tvoriti protisnovi, ki ga pozneje varujejo pred ponovnim okuženjem s istim virusom. Naravno je, da se tvorijo te protisnovi počasi. Ob raznih epidemijah opažamo, da mnogi ne zbolijo za poliomyelitisom, pa čeprav pridejo v stik s povzročiteljem bolezni. Ne vemo, zakaj so odporni do bolezni odnosno zakaj se ne okužijo. Možno je, da so to bolezen že preboleli v kaki lažji obliki, možno pa je tudi, da so odpornost že podedovali. Lahko, da zbolijo samo tisti, ki so bolj podvrženi tej bolezni. Dejstvo je, da si mnogokrat nikakor ne moremo razložiti, zakaj nekateri zbolijo za poliomyelitisom, drugi, ki živijo v enakih pogojih, pa ne. A vselej je bilo jasno, da bolezen pusti bolniku neko mero imunosti. Ko so ugotovili imunost proti bolezni pri tistih, ki so jo preboleli, so vneto iskali način, kako doseči imunost umetno. Nedavno je znanstvenik Salk razglasil, da je odkril uspešno cepivo proti poliomyelitisu. Cepivo pripravljajo iz bolezenskega povzročitelja, to je iz virusa oziroma virusov. Cepivo mora tvoriti v organizmu protisnovi. Te protisnovi naj bi obvarovale organizem pred okuženjem. Na tem osnovnem načelu temelji cepljenje proti poliomyelitisu in drugim boleznim. Doslej so cepili s Salkovim cepivom že več milijonov otrok in odraslih v Ameriki in drugod. Zanimivo bi bilo vedeti, za kakšen odstotek se je zmanjšalo število bolnikov. Uspeh cepljenja bomo lahko ocenjevali šele čez nekaj let.

Drugače svetujemo naj le cepi otroka, kdor ima priliko. Moram pa opozoriti, da imunost ne nastopi takoj po cepljenju; zaradi tega tudi dajemo cepivo v dveh ali treh obrokih.

INKUNABULE V SLOVENIJI

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je izdala 500 strani debelo knjigo pod naslovom **Inkunabule v Sloveniji**. Sestavila sta jo prof. Alfonz Gspan in Josip Badalič.

Kaj so inkunabule? To so knjige, ki so jih nastanili s premakljivimi kovinskimi črkami, ki jih je izumil Johann Gutenberg, v prvih petdesetih letih po iznajdbi, to je od leta 1445 do 1501. Cenijo, da je v tem času izšlo okrog 40 tisoč različnih del v kakih 10 milijonih primerkov, ki jih je poslalo v svet nekaj manj kot 300 tiskarn. Skoro vsi narodi imajo natančno popisane svoje inkunabule, ker se iz njih spozna kulturna raven narodov v tisti dobi. Slovenci smo šele lani dobili o tem odlično delo, ki je na sodobni znanstveni višini in dela čast avtorjem in založbi.

V Sloveniji je danes znanih 1007 inkunabul, kar je za naš narod častno število. Največ inkunabul se je ohranilo po različnih samostanih, nekaj pa po zasebnih in javnih knjižnicah. Danes se hranijo inkunabule na 26 mestih, in sicer: v Posavskem muzeju v Brežicah 7, v frančiškanskem muzeju v Celju 17, v Ljubljani v frančiškanskem samostanu 110, v Narodni in univerzitetni knjižnici 461, v Semeniški knjižnici 18, v Mariboru v škofijskem arhivu 98 in v državnem arhivu 5, v frančiškanskem samostanu v Novem mestu 27, v kapucinskem samostanu v Škofji Loki 14, v mestnem muzeju v Piranu 10, ostali izводи so v manjšem številu v drugih krajih.

Vsebinska inkunabul v Sloveniji je razgibana. Največ je svetih pisem, in sicer 30 izdaj v 51 primerkih; razen treh so vsi v latinskem jeziku (eno je v italijanščini in dve v nemščini). Mnogo je del cerkvenih očetov, dalje je bogato zastopana zgodovina, filozofija in leposlovje. 507 del je bilo natisnjenih v Italiji, v Nemčiji 326, v Franciji 11, v Črni gori dve, po eno pa na Češkem, Nizozemskem itd.

Knjiga Inkunabule v Sloveniji bo vsem narodom dokazovala, da je bilo slovensko ozemlje vedno vključeno v sodobni evropski kulturni krog in da so bili naši šolani ljudje — tako duhovniki kot laiki — prežeti z idejami, ki so takrat valovile po srednji Evropi. Inkunabule pa tudi pričajo, da se prva Trubarjeva knjiga ni pojavila iznenada, ampak so bila tla zanjo že zrahljana.

ROMAN O IZSELJENCIH

Pisatelj Anton Ingolič je izdal pred kratkim svojo 25. leposlovno knjigo, roman o slovenskih izseljencih, ki nosi naslov **Kje ste, Lamutovi?** V njem je glavni junak Marko Lamut, ki je bil doma iz bajte in je moral že kot deček v zasavski rudnik. Tudi njegov oče je bil rudar, toda ker se je navzel med prvo svetovno vojno v Rusiji komunističnih idej in jih je širil med rudarji, so vrgli oba na cesto. Oče je pobral neko vdovo, s katero je imel nezakonskega otroka, zapustil družino in izginil v Francijo. Sin se napoti za njim, najprej v Avstrijo, nato v Westfalijo in končno v Francijo, kjer najde očeta in ga pripravi do tega, da zapusti vdovo in pokliče družino

Povest iz časa naselitve Slovencev

Tiste, ki še niso prišle do svoje laške krščenice v Poetoviu in drugih manjših mestih, ki so jih bili Slovenci zavzeli, ali pa so se jim vdala med pohodom, so tokrat silile v moze, da so jim pripeljali laška dekleta iz tabora celejskih ujetnikov. Tako je bilo v taborišču le malo deklet. Celotne nekatere mlade matere so šle rajši prostovoljno služiti k slovenskim gospodarjem, da so pomagale otrokom in možu, ki so ostali v taboru. Zunaj so bile namreč skoro proste. Krščenice so veljale za sužnje, toda dejansko so bile enake slovenskim deklam in že prve dni so jim pustili vso prostost. Ko so opravile svoje delo, so lahko odšle k možu in otrokom v taborišče in ostale tam do drugega jutra. Nosile so jim hrano, ki so jo prilehnile ali prislužile zunaj, in jim skušale lajšati bivanje v taboru, kolikor so mogle.

Vsaka družina si je postavila zasilen šotor iz vejevja, hlodov in cunj, da jih je branil pred plohami in nočnim hladom. Čez dan so moški ležali na soncu in razpravljali o tragičnih dogodkih zadnjih dni in o tem, kaj jim bo prinesla bodočnost, ali pa so precej ravnodušno igrali razne igre na kocke ali na prste in zraven na ves glas kričali in se prepirali, da so slovenski stražniki v začetku vznemirjeni pritekli, misleč da gre za kak poskus upora ali pretepa. Toda čez nekaj dni so se privadili in se niso več zmenili za temperamentni krik in vik v taborišču. Nekateri so se celo pridružili igralcem, kadar so vedeli, da ne bo blizu Čuka ali kakega drugega poveljnika, ki je prišel tu pa tam nadzirat straže. Čez nekaj dni so že sami prav tako kričali »unum!«, »duo!«, »tres!«, kakor laški ujetniki in marsikateri so ti spet obrali za ves vojni plen. Prepusti slovenski kmetje in vojščaki še zdaleč niso bili kos premetnim Lahom pri goljufanju v igri.

Najbolj zadovoljni pa so bili otroci, ki v svoji nedolžnosti niso doumeli nesreče in so bili končno rešeni tesnih celejskih ulic in mračnih dvorišč ter so se lahko ves ljubi dan igrali na gozdni jasi, plezali na drevesa, streljali z loki na ptice in lovili v zanke veverice, medtem ko so prišli prej le enkrat ali dvakrat na leto v gozd. Lahko so kričali, kolikor so hoteli, in se valjali po travi, nabirali bukov žir in smrekove češarke ter se šli vojske. Zadnje dni so videli veliko novega v tem oziru in zdaj so hiteli kazati, kaj so se naučili. Nekateri so se bili že sprijateljili s slovenskimi stražniki in tudi že začeli klepetati prve slovenske besede. V primeri s slovenskimi otroki, ki so jih prihajali kukat, držali se za roke očetov in mater, so bili ti celejski otroci, med katerimi je bilo precej južnjaških kodrolaščkov temne polti in z velikimi rjavimi očmi ter celo nekaj zamorčkov, mnogo bolj živahni in predrzni. Mali plavalasi Slovenčki so jih kljub temu, da so bili sinovi zmagovalcev, kar nekam plašno gledali s svojimi velikimi sinjimi očmi in marsikateri se je celo skril za očeta, kadar so se pripodili med drevesi proti njemu ti kričeči tuji otroci, ki jih ni bilo mogoče razumeti in ki so se zdeli kar nevarni, ker jih je bila vedno cela tolpa. Imeli pa so toliko čudnih, neznanih igračk, ki so jim jih izdelovali očetje, poležavajuči v brezdelju, in kakršnih niso slovenski otroci še nikoli videli, da so bili hitro vzpostavljeni prvi stiki tudi med njimi, in kmalu so se tudi laški otroci lahko hodili svobodno igrati s slovenskimi otroki. Jezikovne težave so bile hitro premagane in tako žene zmagovalcev kot premagancev so se zvečer čudile, ko so priklicale otroke domov, koliko tujih besed so se naučili. Slovenske matere so kar debelo gledale, ko so otroci zvečer trmasto kričali, da še ne gredo spet v »rede« namesto v vozeve. Marsikaj so se naučili tudi od laških krščenic, ki jim je bilo zaupano varstvo otrok zlasti v bogatejših slovenskih družinah.

V splošnem se je zdelo, da so se ujetniki kar vdali v svojo usodo. Zelo malo jih je pobegnilo, četudi je bil ujetniški tabor le slabo zastražen. Večina jih je imela družino in so ostali rajši pri ženi in otrokih, ker z vso družino pač ni imelo smisla pobegniti, saj bi ženske in otroci ne vzdržali naporov. Ljudje so pregledovali borno lastnino, katero so se rešili pred barbari, ter mislili na bodočnost. Nekateri obrtniki so se že v taborišču spet loptali ter brusili, in so sproti prodajali svoje izdelke slovenskim gospodinjam, ki so jih prihajale gledat, ali pa jih oddajali ženskam iz tabora, ki so že služile za krščenice pri uglednejših barbarih, da so jim jih zamenjavale za boljšo hrano ali za kako drugo potrebno stvar.

Še najbolj potrjeni so se zdeli duhovniki. Komaj so bili odšli Langobardi in z njimi krivoverski arijanski škof ter njegovi duhovniki, ki so imeli dolgo glavno besedo v Celeji, je že zadobila noriška Cerkev drug strašen udarec s prihodom teh slovenskih barbarov, katerih poganski bogovi so grozili dokončno izriniti krščanstvo iz nesrečne noriške dežele. Duhovniki so se prve dni preplašeno in zmedeno držali skupaj in vzpodbujali drug drugega v pričakovanju mučeništva. Nesreča je prišla tako naglo, da niso bili povsem pripravljeni nanjo. Toda zdelo se je, da se barbari ne zmenijo zanje. Razen tega je bilo treba pomagati ljudem in jih vzpodbujati v njihovi nesreči, da bi jo lažje prenašali. Tako je stari, sivolasi diaconus Justinus, ki je bil najstarejši in najuglednejši med njimi in ki je bil prve dni pogreznjen v molitev in premišljevanje, tretji dan vstal in z drhtečim glašom nagovoril svoje mlajše sobrate. »Ne povešajte glav, sinovi moji«, jim je rekel, »ne dajajte s svojo potrtostjo in malodušjem slabega vzgleda svojim vernikom. Res je napočil hud čas za nas, a to je čas preizkušnje. Bog hoče preizkusiti našo vrednost. Nismo ne prvi in ne zadnji duhovniki Gospodovi, ki smo se znašli v takem položaju, obdani od sovražnega poganskega sveta. V takem položaju so bili apostoli in za njimi še mnogi, mnogi drugi naše sobratje. A ker niso obupali, so zmagali. Naučili so spoznavati pravega Boga Rimljane in za njimi še mnoge druge narode«.

»Mi smo se navadili živeti v miru in udobju«, je nadaljeval sivi starček, »odvadili smo se misliti na mučeniško smrt, ki lahko doleti tudi nas, kot je doletela toliko drugih naših bratov pred nami in tudi v zadnjem času; pozabili smo na to, da duhovnik Gospodov ni postavljen za to, da živi v miru in na varnem, ampak da je njegova naloga pridobivati duše za Kristusa in širiti njegovo kraljestvo. Pri tem pa ne sme dvomiti nad modrostjo božjo, saj ne pozna božjih načrtov. Ali ni Kristus sam dejal: Pojdite in učite vse narode? Ali ni morda poslal teh slovenskih barbarov zato, da jih vključi v svoje kraljestvo? Zato, da spoznajo edino pravega Boga? In njega lahko spoznajo le po nas«, je zaključil starček. »Zato se ne bojmo, ne povešajmo glav in ne mislimo samo na mučeniško smrt. Ta bo prišla, če nam je namenjena, a preseneti naj nas pri delu za kraljestvo božje in ne v brezdelju in tarnanju. Lotimo se dela, pomagajmo svojim vernikom, kolikor moremo, v njihovi nesreči, a ne zapirajmo oči pred novo nalogo, pred katero nas je postavil Gospod, da namreč spreobračamo Slovence. In morda nam je namenil veliko plačilo, če bomo odločno in pogumno, hkrati pa ponižno izpolnjevali to novo nalogo. To plačilo bo v tem, da bo pridobljen za Kristusa in njegovo Cerkev nov mlad narod, narod Slovencev. Norik je bil že pokristjanjen in mi smo mislili, da lahko le še sedimo v senci in čakamo, da nam naš vinograd rodi bogate sadove. Toda Gospod nas je poklical, da iztrebimo novo divjino in jo nasadimo z zlahtno trto, s trto krščanstva. Zato pojdimo na delo!«

Veselo so mu pritrdili, ker jih je rešil obupa in razgrnil pred njimi novo obzorje. On pa jih je blagoslovil in nato še vsakega pobožal po laseh, kakor oče poboža svoje sinove, ki odhajajo v boj.

ki sebi. Marko postane rudar in se začne družiti z levičarji. Med gospodarsko krizo je več let brezposeln in prepotuje vso Francijo. Med zadnjo vojno sodeluje v francoskem odporiškem gibanju, izgubi ženo, odide s partizani v domovino, je ranjen, najde novo ženo ter se vrne v Francijo. Tu ga med nemiri francoski orožniki tako težko ranijo, da podleže.

Vso zgodbo pripoveduje v prvi osebi Marko. V tem je delo bliže kroniki kakor pravemu romanu. Pisatelj je nanizal celo vrsto dogodkov, ni pa jih dovolj poglobil. Nastopajoči ljudje so premalo izdelani; oznake so šibke, njihovo notranje življenje je kaj skromno. Marka je pisatelj brez psihološke utemeljitve zapletel v hude sindikalne boje, dal mu je ustreliti bratranca-hitlerjanca in končno ga je poslal med partizane. V teh bojih ga je na moč idealiziral, saj Marko vse ve in vse zna, čeprav je zelo mlad, brez izobrazbe in v tujini. Velik del knjige je posvečen njegovim ljubezenskim pustolovščinam, v katere se je zapletel najprej s poročeno sosedo, nato z raznimi dekleti, francosko vdovo, s hčerko očetove ljubice, slovensko bolničarko itd. Ti dogodki so opisani naturalistično in preveč na široko, ker niso bistvo slovenskega izseljenca.

Najbolje je očitana Markova mati, tipična slovenska kmetica, ki se boji rudnika, ker ve, da grozi rudarjem telesna in duševna nesreča. Z vsem sroem je navezana na rodno grudo, zato se v tujini ne more ukoreniniti, ampak skrbno spravlja franke, da bo dokupila toliko zemlje, da bodo mogli doma živeti od nje. Ob nezvestem možu in otrocih, ki se ji odtujujejo, je prava trpinka.

Bolje od ljudi so podane razmere, v katerih živijo izseljenci, čeprav so morda naslikane nekoliko s preveč črnimi barvami.

MEDDOBJE, IV, 1-12

Slovenska revija v Argentini Meddobje je stopila v četrti letnik izhajanja. Pred kratkim je prispela v Trst prva in druga številka novega letnika. Vsebinsko je razgibana in bogata in dokazuje, da v resnici spada med najboljše sodobne slovenske revije. Vsebinsko je naslednja:

Pesniški del zastopata Karel Vladimir Truhlar in Vladimir Kos, oba duhovnika, eden v Rimu, drugi v Tokiu. Njuna lirika je religiozna, moderno nastrojena, v izrazu ekspresionistična in duhovno pridvignjena. Oblika je prosta, verzi se prelivajo brez rime in stalnega ritma. Poleg izvirnih pesmi je tudi prevod Valeryjeve pesnitve **Pokopališče ob morju**.

Tudi proza predstavlja samo dva avtorja, Neva Rudolfova iz Sydneya in Mihael Jeras iz San Francisca. Rudolfova je dobila lani pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu nagrado za zbirko črtic, v reviji pa je priobčila dve črtici: **Ko se spet srečava** in **Pa te objamem**. Obe sta zajeti iz njenega sedanjega okolja in se odlikujeta po toplini in prijetnem podajanju. Jeras je naslikal v **Avtostopu za ženske** nenavadno dekle, ki priklepa nase moške in jih spet zapušča, kakor se ji zdi. Snov je nenavadna in delikatna, vendar je podana spretno in zanimivo.

V znanstvenem delu je treba omeniti filozofsko razpravo Ignacija Lenčka **Clovek v nevarnosti**, kjer kaže na kvarne idejne tokove, in Anice Kraljeve **Pogovore s Franjo Golobovo**, znano slovensko pevko, ki nastopa v Argentini. Ruda Jurčec razmišlja o svojem romanu Ljubljanski triptih in ga pojasnjuje in dopolnjuje. Zorko Simčič je prispeval za-

nimive **Pripise k dnevom**, v katerih se dotika najrazličnejših perečih kulturnih vprašanj. Slede ocene in poročila.

Prvi dve številki novega letnika Meddobij združujeta sodelavce iz različnih držav in celin, zato so problemi, ki jih obravnavajo, mnogovrstni in aktualni. Medsebojno se dopolnjujejo in kažejo literarno in filozofsko usmerjenost v sodobnem svetu. Tudi v tem je revija pomembna in privlačna.

Martin Jevnikar

Mara Samsa: »TRST JE KLICAL«

Pred kratkim je izšla v Trstu v Založbi tržaškega tiska prva knjiga **Mare Samsove** z naslovom **Trst je klical**. Knjiga je zbirka novel in črtic ter obsega 181 strani. Opremil jo je Janez Pirnat, natisnila pa tiskarna Grafis v Trstu. Knjiga, ki je novost na Tržaškem, saj tako malo izide res domačega, je vzbudila pozornost.

Daljšo oceno bomo objavili prihodnjič.

ZGODOVINA FILOZOFIJE

V zadnji številki smo objavili kritiko dr. Janeza Vodopivca o »Zgodovini filozofije«, v kateri pa je pomotoma izostalo nekaj bistveno važnih podatkov.

Knjigo sta napisala dr. Stojan Brajša in dr. Boris Tomažič. To je šolska knjiga, ki jo je izdal in založil Generalni vladni komisiariat za Tržaško ozemlje v Trstu. Izšla je leta 1957, natisnila jo je tiskarna Lucchesi v Gorici. Izvod stane 670 lir in se dobi v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici. Knjigo toplo priporočamo tudi vsem, ki jim je mar duhovna kultura in ki si žele razširiti in poglobiti razglede po duhovnem bogastvu.

V SENCİ ŠKEDENJSKEGA STOLPA

Naša sodelavka, **Vijolica Fondova**, je napisala dvodejanko iz škedenjskega življenja in ji zato tudi dala naslov »**V sencı škedenjskega stolpa**«. Vijolica je na izredno ljubek način posvetila v koticke škedenjskih domov, prislunhila govorici svojih ljudi, poslušala zgodbe sosedov in v prijetni domišljiji razpletla dialog. Pisateljica ni imela kakega posebnega namena, napisati dramo. In vendar ji je uspelo izoblikovati v besedi ljudi kot so in kot se dejansko gibljejo v sencı ponosnega zvonika. Fondovo odlikuje spreten psihološki posluš, kot smo opazili že pri njenih črticah in novelah in tla posluš prihaja do izraza tudi v njenem dramskem prvencu.

V. Fondova ni imela namena pisati kakih večjih dramskih tekstov, kot pravi. Napisala ga je po želji svojih škedenjskih rojakov. Pevski zbor v Škedenju je namreč želel poleg koncerta uvrstiti v svoj program tudi še kaj drugega. In Vijolica jim je napisala besedilo.

Stana Oficija je zrežirala škedenjske igralce — člane Pevskega zbora, ki so bili mnogi prvič na odru kot igralci. Sugerirala jim je domače škedenjsko narečje. In s tem je pisateljčina misel še bolj zaživela. Tako je režiserka prijetno razgibala vse prizore, pripovedovanje samo pa se je drobilo v veselem ritmu in pristrčni domislici, tako da je vsa dvorana uživala kot gotovo že dolgo ne. Seveda pa je mogla prireditelj najbolj uspeti prav pred domačimi — škedenjskimi ljudmi.

Ostali del večera je obsegal predvsem pevski spored, ki je pokazal, da je zbor zelo dobro izvežban in da ga spretno vodi **Dušan Jakomin**. Zbor, ki ima v programu svojega delovanja tudi prosvetno udejstvovanje na drugih področjih, zasluži vso pohvalo.

In od tiste ure je bilo videti sive volnene duhovniške halje vedno sredi ujetnikov, sredi ranjenih, katerim so prevezovali rane, in sredi najbolj obupanih. Tolažili so vdove in matere, ki so jim možje in sinovi padli v boju, in zbirali okrog sebe otroke ter se igrali z njimi, da bi izbrisali z njihovega spomina grozote, ki so jim bili priče, ter jih obenem utrdili v krščanski veri, v kateri so bili rojeni, da bi ji ostali tudi v bodoče zvesti. Pobirali so mlačščino pri tistih, ki so imeli kaj več hrane, ali pa si rešili ali pridobili nazaj več obleke, ter jo delili najpotrebnejšim. Zjutraj in zvečer so opravljali pod velikim hrastom božjo službo in vliвали nesrečnim vernikom novega zaupanja v Boga in v bodočnost.

Ljudje so se pomirili, čeprav so izgube, ki so jih utrpeli, še vedno skelele in so bile rane še sveže. Upali so, da je šlo najhujše že mimo njih. Toda nekega večera so prinesle ženske, ki so se vrnile z dela v taborišče, novico, da se pripravljajo barbari na odhod. Niso vedele povedati, če na nov bojni pohod ali pa se bodo le naselili na zemlji, ki so jo zavzeli. Po tem tudi niso upale spraševati. V ujetniškem taborišču je zavladal nov strah. Kaj bodo napravili z njimi, da bi izbrisali iz njihovega spomina grozote, ki so jim bili malo verjetno, ker bi bili slovenskemu bojnemu krdelu samo v oviro. Morda jih bodo pred odhodom pobili. Tako so delali nekdaž Huni in tudi Obri so baje imeli to navado, kadar niso mogli peljati ujetnikov s seboj. Slovenci pa so tudi prihajali iz tistih krajev in so imeli morda iste navade, četudi se niso zdeli divji in so bili v vojni z Obri... Vsekakor niso imeli rumene kože in poševnih oči kot Obri in tudi oblačili so se drugače. Morda se nameravajo le naseliti na noriški zemlji in potem bodo potrebovali ljudi, da jo bodo mogli obdelati. Vsak par rok bo dragocen. Ujetniki so nihali med upom in strahom.

Ko pa so drugi dan prišli slovenski oboroženci in jih začeli zganjati na kup, je zavladala med ujetniki prava panika. Matere so planile v obupen jok in stiskale otroke k sebi, možje so v naglici zvižali odeje in povezovali svoje stvari, da bi spet rešili, kar bo mogoče. Nekateri so skrivali pod obleko krepelca, da bi se vsaj skušali braniti, če bi jih začeli pobijati, drugi pa so kovali naklepe za beg, če bi se dalo. Marsikomu je bilo žal, da že pretekle dni ni izkoristil lepe priložnosti in pobegnul. Zdaj bi bil lahko že daleč, morda že v Emoni ali blizu Tergeste. Teh dveh mest barbari gotovo še niso zavzeli in morda ju tudi ne bodo.

Ko so ujetniki zagledali staroste, ki so se počasi bližali zbrani množici, je nastal molk. Slišati je bilo le še kakega jokajočega otroka. Bil je odločilni trenutek. Ljudje so z zadržanim dihom čakali, kaj se bo zgodilo. Rahlo jih je pomirjevalo le to, da so se stražniki obnašali kot ponavadi, ne pa kot da pripravljajo pokol. Toda lahko je vse skupaj tudi samo zvižaja, da bi jih presenetili in da bi se čim manj branili. Nekateri so že poznali Gorazda in so vedeli, da je on poveljnik nad vsemi, čeprav se jim je zdel zelo mlad za to. Glas o tem, kdo je, se je naglo raznesel med množico in ženske so ga začele jokaje prositi, naj se jih usmili. Dvigale so kvišku otroke, da bi jih videl, in ga rotile, naj pusti vsaj te živeti. Nastal je velik hrup. Ko so videli jokati matere, so se tudi otroci spustili v jok, množica je začela valoviti sem in tja, nekdo se je v obupu ruval s stražniki. Nekaterim je od strahu postalo slabo. Slovenski staroste so vpili, da naj dajo ljudje mir, a ujetniki jih niso razumeli.

Tedaj je stopil naprej diaconus Justinus. Zadnje dni je še bolj osivel in tudi oslabel. Hodil je počasi, kot da mora za vsak korak posebej zbirati moč. Opirajoč se na palico je počasi šel proti mlademu županu, ki ga je začuden gledal. Ko je stal pred njim, se mu je priklonil, nato pa je s trepetajočim, tihim, od napa, napečnosti in tesnobe pretrganim glasom prosil usmiljenja za nesrečne jetnike. Gorazd ga ni razumel, toda uganil je smisel njegovih besed in kretenj. Belolasi, bolehnı starček z dobrim, milim obrazom se mu je zasmilil. Prijazno se mu je nasmehnil in ga potrepljal po

rami. Z znamenji mu je pokazal, naj pove ljudem, da se jim ne bo zgodilo nič hudega. Pokazal je na vse štiri strani sveta in naznačil z rokami, kot da koplje in seje.

Stari diaconus je razumel in počasi odtaval nazaj k svojim ljudem, da bi jih pomiril. Staroste pa so začeli hoditi med njimi in izbirati ljudi zase in za svoje ljudi. Hodili so v gruči in sproti odločili o vsakomur, komu bo pripadel. Vse odbrane družine so oboroženci takoj odpeljali k ujetniški skupini staroste, kateremu so pripadli, tako da so ostali na travniku le še starci in hudi ranjenci, od katerih nekateri sploh niso mogli stati na nogah. Ležali ali sedeli so na tleh in mračno čakali, kaj se bo zgodilo z njimi. Med njimi je sedel tudi diaconus in tiho pregibal ustnice. Molil je.

»Kaj bomo s temi?« je vprašal Gorazd.

Staroste so zmignili z rameni. Jaso je bilo, da se jih bo vsak branil.

»Pustimo jih tukaj!« je zamrmral Kumeec.

»Tu bi pomrli, saj si ne morejo dosti pomagati«, je rekel Gorazd.

»Kdo pa jih bo redil? Jaz že ne!«

»Tisti, kdor je vzel družino, kateri pripadajo.«

Proti temu so bili tudi nekateri drugi starosti, ki so si hitro na tihem izračunali, koliko starih in bolnih bi odpadlo nanje. Tisti, ki bi bili v tem primeru na boljšem, pa so potegnili z Gorazdom, in tako je obveljala njegova. Poklicali so njihove družine, ki so bile srečne, da so jih lahko odnesle s seboj. Vendar pa je še ostalo nekaj starčkov, ki niso imeli nikogar svojega, in med njimi je bil tudi diaconus. Gorazdu se ni ljubilo več prepirati s starosti in je ukazal bojevnikom, naj jih nalože na enega od praznih vozov in ga priključijo njegovi vozovni karavani.

»Gospodarica!« je prišla v mraku poklicat Secundina Magono.

»Diaconusa Justinusa so pripeljali k nam!«

Stekli sta k njemu. Starček je mirno sedel na slami na vozu in se smehljaj.

»Kako je z vami, prečastiti oče?«

»O, čisto dobro, dragi hčerki v Gospodu,« se je pošalil diaconus. »Dali so mi že voz. Zdaj še čakam, da zamenjajo voliče z iskrimi konjiči.«

»Tukaj nate nekaj priboljška, prečastiti oče!«

»O, dajta rajši tem revežem tu!«

Dal se je pogovoriti, da je dal nekaj v usta, a ostalo sta morali razdeliti starčkom, ki so z njim vred sedeli na vozu.

»Kako pa je s teboj, draga deklica?« je vprašal Magono. »Saj si hčerka Cupitusa Cupitianusa, ali ne?«

»Sem, prečastiti oče.«

»Umrl je junaške smrti in kot pravi kristjan«, je rekel starček. »Bodi ponosna nanj in ne vdajaj se žalosti. Sveta vera nas uči, da bomo na onem svetu spet združeni s svojimi dragimi, in to je res. Veruj! Le zaslužiti si moramo to veselje z dobrimi deli in z zaupanjem v Boga.« To je rekel tako milo in prepričano, kot da ji hoče priklicati v zavest najbolj preprosto resnico, hkrati pa z mirno starčevsko avtoriteto.

»Saj verujem.«

»Kdaj pa bomo šli naprej?« je vprašal potem.

»Ne vem, prečastiti oče!«

»Jutri zjutraj«, je rekla Secundina, ki je bila bolj poučena.

»Kam pa?«

Tega Secundina ni vedela. Pokazala je le proti goram na severni strani. »Tja nekam.«

»O, Bog bo povsod z nami«, je rekel diaconus in se prekrizal.

»Bova še prišli, sta mu obljubili dekleti.«

»Le pridita, le, hčerki!«, je rekel zadovoljen. »In ne pozabita dajati dobrega vzgleda barbarom. Mogoče jim Bog omeči sree in jih dozori za svoj nauk.«

Izredno stvarna in klana je bila tudi beseda predsednika zbora Repiča, ki je nanizal naloge kot jih vidi današnji slovenski izobraženec.

F. S.

Dušan Mevlja: »ODLOŽENA MASKA«

Eden redkih slovenskih pesnikov, ki imajo smisel za humor in satiro, je Dušan Mevlja. Zupančič je nekoč zapisal, da se slovenski pesniki sploh ne znajo smejeti, da je vse njihovo pisanje jok in vzdihovanje. Mevlja pa zanimajo samo smešne strani življenja in te podaja spretno in zanimivo. Brez dvoma ga k temu navaja poklic, kjer se je dostikrat treba smejeti, čeprav v tuji vlogi. Mevlja je namreč gledališki igralec v Mariboru. Doslej je izdal štiri humoristične knjige, in sicer: zbirko humoresk *Vesele in pikre*, knjigo humorističnih in satiričnih pesmi *Zbadljivke*, krajše zgodbe iz gledališkega življenja *Gledališke humoreske* ter pesniško zbirko *Odložena maska*.

Odložena maska je šla korak dalje od dosedanjih Mevljevih del in prinaša resno in šaljivo liriko. Igralec je odložil masko in stopil v vsakdanje življenje s skrbmi in težavami, v krog žene in dveh otrok. Odprl je srce in iz njega so pritekale mnoge pesmi osebnega razpoloženskega značaja. Narava pa je vzbudila v njem več impresivnih liričnih utrinjkov. Te pesmi so zanimive, ker odkrivajo pesnikovo notranjost, ki je razgibana in bogata. Kažejo nam avtorja v novi luči, resnega, malce zamišljenega in nekoliko sentimentalnega. Posegel je tudi v partizanske spomine.

Drugi del knjige je humorističnega in satiričnega značaja. Med njimi naj omenim Cehovske sonete, venec sonetov o različnih poklicih. Čeprav so na videz resni, je vendar v njih vsaj rahel satirični prizvok. Nekaj jih je priobčil že v Novih Obzorjih in dokazujejo, da so počasi nastajali. Ostale satirične pesmi se odlikujejo po miselni ostrini in družbeni aktualnosti.

Dušan Mevlja piše počasi in malo ter ne velikih tekstov.

Martin Jevnikar

Avgust Černigoj: »Sv. Jurij« (Ilesorez)

Pribina, ki je zaupal Secundini novico o odhodu, je vedel, kaj govori. Drugo jutro navsezgodaj je Gorazd res ukazal napreči vole in vrsta voz, ki so bili njegova last, se je usmerila po rimski cesti proti severu. Ogledniki, ki so se bili vrnili, so namreč poročali, da so našli dan ježe proti severu prelepo, ravno polje, obdano od gora. Z Gorazdom vred se je vzdignila na pot večina starost. Nekateri pa so sledili Kumecu in vzeli v posest celejsko polje.

V sončnem pomladnem jutru se je vila po ozki rimski cesti ob bistri rečici, ki je brzela čez mahovnate skale med travniki in temnimi jelovimi gozdi, dolga vrsta vozov s pokritimi strehami, za njo pa so se vlekli visoko obloženi vozovi s plenom, katerim so sledile goveje in ovčje črede.

Na čelu spreveda je jahal oddelek konjenice, toda tokrat so jezdili brezskrbno in veselo. Pred njimi ni bilo več sovražnikov, temveč le mik mirnega, srečnega življenja. Gorazd je obrnil konja, oddirjal nazaj do voza, na katerem sta se vozili mati in Magona z dečkom, in posadil vriskajočega Boruta predse na konja. Ko je pognal konja v dir od voza, je deček srečen mahal Magoni, ki je gledala za njim. Nehote se je ozrl tudi Gorazd in ji še sam pomahal, iz nekaterega objestnega, veselega razpoloženja, ki ga je prevzelo na konju v lepem jutru, in tudi iz hipnega toplega čustva zanj, ki je predrlo led njegovega ranjenega ponosa.

Videl je, da ji je roka, s katero je mahala dečku, neodločno obstala. Nato pa mu je odzdravila. Tedaj se mu je zazdelo, da svetli sonce še lepše in da so gozdovi še bolj zeleni in gore še lepše kot prej. Toda hkrati se je sramoval tega nenadnega srečnega čustva v sebi. Vzpodbodel je konja in se spustil v dir, da je konjsko peketanje daleč odmevalo po tihih gozdih in so se jeleni, ki so se pasli blizu ceste, prestrašeni spustili v beg. Deček pa je vriskal od veselja, kadar je zagledal zajca ali srno, ki sta švignila preko ceste.

(Nadaljevanje)

RADIJSKI SPORED POD DROBNOGLEDOM

Ponovitve dramskih del so se pričele spet v novembru. To se nam zdi zelo umestno, saj začno naši ljudje v teh mesecih poslušati radio mnogo bolj zvesto kot pa v poletju. Mnogim je radio edina tolažba in edino razvedrilo v megljenih novembrskih dneh. Nedelje so redko sončne in vabljive za sprehod. Ostajamo doma — in radio ima veliko besedo v naših domovih.

Med ponovitvami bi posebej opozorili na izvršno delo **Marjana Willemarta »Zadnji krajec«**, ki je prvotno doživelo na naši postaji svojo krstno predstavo. Dramatik zajema snov v naši bližnji preteklosti, a je iskren in že prečiščen v trpljenju ter hoče vse razumeti in vse odpustiti. Morda je šlo delo prvič vse preveč neopazno mimo nas.

Tudi **Čehovičevega »Strička Vanjo«** bomo ponovno lahko poslušali. V svoji prisrčnosti gotovo Čehov še danes osvaja gledališko občinstvo.

Pomembna pa je za postajo ponovna uprizoritev **Novačanovega »Hermana Celjskega«**. Ko je več let živel po zadnji vojni v Trstu, je dramo ponovno predelal in ji dal dokončno obliko. Zato nosi v sebi vse značilnosti Novačanovega ustvarjanja. Tedaj je radijsko izvedbo poslušal in poslal Radijskemu odru po stari slovenski navadi umetnika veliko steklenico najboljšega vina v priznanje. Potem je Novačan, ta celjski Herman, odšel v Argentino in tam tudi umrl. Druge izvedbe ni več slišal. Njegove like so izvajali zdaj povsem novi igralci. Čas se spreminja, ljudje odhajajo, novi prihajajo. A njegovo delo ima svojo vrednost. Ponovno ga bodo gledališča uvrščala v spored, ponovno bo očaralo občinstvo. Drži pa gotovo, kar je zapisal literarni zgodovinar, da je lik Hermana najmočnejša podoba v slovenski dramatik.

Med oddajami kulturnega programa bi opozorili na petkovo oddajo **Umetnost in prireditve v Trstu**, ki skuša biti najbolj verna kronika tržaškega kulturnega življenja.

Zelo informativna je tudi oddaja **V svetu kulture**, ki je na sporedu vsak dan ob 12.45. Kar žal nam je, da v nedeljo odpade. Morda nekoliko preveč prevladujejo poročila o likovni umetnosti v obeh oddajah. Ne bi hoteli manjšati važnosti te umetnostne veje, vendar se zdi, da ni v pravem sorazmerju z ostalim kulturnim življenjem, saj se menda nikdar ne zgodi, da bi ne bilo poročila iz likovne umetnosti, dočim o marsičem drugem iz kulturnega sveta ni vedno govora.

A obe oddaji sta zelo aktualni in urednik zasluži vse priznanje, da ju drži na visoki ravni objektivnosti.

Tudi ostali govorjeni spored je aktualen in skrbno urejevan. Velik podarek, ki so ga dobile mladinske oddaje in pa skrbna razgibanost izvedbe pomeni velik korak naprej.

Pesnik zelene pomladi, *
opeval si trideset borov.
Takrat bili smo skupaj, mladi,
— bilo nas je dosti —
polni načtov, vzorov;
in bori, v dvojni vrsti,
bili so zdravi, čvrsti.

Mirko Mazora

Tvoji bori

Sedaj smo razmetani
na vse strani,
razredčeni — vojaki po bitki;
tvoje kosti
v preraščeni hosti
so v skupni jami
neposvečeni, neznani.
Bori ostali so sami
ob cipresi vitki,
— upognjeni, — samo trije.
Mimo njih kdaj gre
moj težki korak,
z njim molitev, vzih gorak:
Tvoja prst prerana
borom, hrastom bodi hrana!

* Lado Piščanc: **Pesmi zelene pomladi**

RADIJSKI PROGRAM ZA MESEC NOVEMBER

GOVORJENI SPORED

(Odgovorni urednik Ado Lapornik)

• **Nedelja**, ob 21.00 uri: **Narava poje v pesmi** (ureja prof. Lojzka Peterlin)
• **Ponedeljek**, ob 18.00 uri: **Radijska univerza**: nadaljevanje tečaja »Industrijska revolucija 19. stoletja«.

Ob 19.00 uri: **Pisani balončki**, radijski tednik za najmlajše, sestavlja prof. Krasulja Suhadolc.

Mala literarna oddaja v drugem odmoru opere.

• **Torek**, ob 18.00: **Z zaračane police**, po naslednjem vrstnem redu: Cegnar: »Sirota Danica« (11/11); Bitenc: »Rdeča kapica«; Polak: »Princezinja v peklu«.

Ob 19.00 uri: Bertrand Russell: »Evropska miselnost« (predavanje 4/11) — ostali torki v mesecu oddaja **Utrinki iz znanosti in tehnike**.

Ob 21.00 uri: **Obletnica tedna** po naslednjem vrstnem redu: »Evropa pred 40. leti« (dr. Boris Mihalič, 4/11) — »Gioacchino Rossini, 90-letnica smrti« (prof. Pavle Merku) — »Spomin na dramatika Hermana Sudermanna ob 30-letnici smrti« (prof. Jože Peterlin).

Ob 22.00 uri: **Umetnost in življenje**, po naslednjem vrstnem redu: »Profil stavbarske umetnosti XX. stol.« (ing. Miran Pavlin, 11/11) — »Wagnerjeva Tristan in Izolda« (prof. Pavle Merku)

• **Sreda**, ob 18.00 uri: **Radijska univerza**: Tečaj o »Mednarodnih organizacijah« konča 5/11; sledijo »Pomenki o avtomatizaciji«.

Ob 19.00 uri: **Zdravstvena oddaja**, sestavlja dr. Milan Starc.

• **Četrtek**, ob 18.00 uri: **Z začarane police**, po naslednjem vrstnem redu: Bole: »Starka in prašiček«; Polak: »Zajčji pastir«; Bole: »Zgodba o čarobnem konju«; Cegnar: »Na poti k očetu«.

Ob 19.00 uri: **Šola in vzgoja** (ureja prof. Ivan Theuerschuh) po naslednjem vrstnem redu: »Kako naj pomagamo otrokom pri učenju«; »Ali lahko otroci posegajo v ekonomske razmere staršev« (dr. Ivan Lasič); »Dijaki tožijo« (razgovor); »Mladinsko slovo včeraj in danes« (dr. Josip Tavčar).

Ob 22.00 uri: **Iz sodobne književnosti**, po naslednjem vrstnem redu: »V čem je značilnost tako imenovane krščanske književnosti (Fr. Jeza); »Krajgheer - Cankar« (ocena prof. M. Jevnikar); »Carlo Cassola: Fausto ed Anna« (ocena dr. Josip Tavčar); »Boris Pasternak, Nobelov literarni nagrajenec« (Mirko Javornik).

• **Petek**, ob 18.00: **Radijska univerza**: še dve oddaji »Življenjepisov mislecev«, nato sledi tečaj dr. Ivana Artača o »Življenju starih Egipčanov«.

Ob 19.00 uri: oddaja za šolsko mladino **Širimo obzorja**, v kateri tečeta imenoma dva cikla, in sicer »Tehnika ustvarja nov svet« (dne 7. in 21. nov. z oddajama o »Ladjah« in »Letalih«), ki ga je napisal ing. Miran Pavlin, in cikel »Mladi državljani« (dne 14. in 28. nov.), ki so ga spisali Cives, Tatti in Saša Martelanc.

Ob 22.00 uri: **Znanost in tehnika**, po naslednjem vrstnem redu: »Barvne fotografije na tekočem traku«; »Turinska avtomobilska razstava« (ing. M. Pavlin); »Skrivnost ledenih dob«; »Koristna uporaba jedrske energije v luči Ženevske konference«.

• **Sobota**, ob 16.00 uri: **Novela tedna**, ureja prof. dr. Josip Tavčar, po naslednjem vrstnem redu: Ivan Cankar: »Njen grob« (1. nov.); Sacchetti: »Sto novel - 17. novela«; Bandello: »Mrlič in opica«; Oscar Wilde: »Slavček in vrtnica«; Mara Samsa: »Zgodba o gol-dinarju«.

Ob 19.00 uri: **Sestanek s poslušalkami**, ureja Marjana Lapornik.

DRAMSKO — GLEDALIŠKI SPORED

(Odgovorni urednik ing. Boris Sancin)

Ciganček (Ksaver Meško, dramatizacija Olga Banova), igra za najmlajše. (1. nov. ob 11.30).

Stolp nad kokošnjakom (Vittorio Calvino, prevedel Franc Jeza), igra v 3 dejanjih; SNG. (1. nov. ob 17.00).

Bogu Podobni (Galeazzo Galeazzi, prevedel Mirko Javornik), preludij v 2 delih; ponovitev. (2. nov. ob 17.00).

Minnia (Massimo Bontempelli, prev. Jelja Rehar-Sancin), igra v 3 dej.; SNG. (4. nov. ob 17.00).

Čudežni storž (Lea Pertotova), pravljica igra. (4. nov. ob 11.30).

Herman Celjski (Anton Novačan), drama v 5 dej. (5. nov. ob 21.00).

Potovanje na mesec (Charles Chilton, prev. Mirko Javornik), radij. zgodba - 1. slika. (6. nov. ob 21.00).

Babica (Božena Nemcova, priredila Lea Pertot), pravlj. igra - 1. del. (8. nov. ob 18.00).

Ivan in Ivanka (Josip Tavčar), radijska farsa v 2. delih. (8. nov. ob 21.00).

Striček Vanja (A. P. Čehov, prev. J. Vidmar), veseloigra v 4 dej. (9. nov. ob 17.00), ponovitev.

Fant naj bo (Guis. Achille, prev. J. Jež), veseloigra v 4 dej. (12. nov. ob 21.00).

Potovanje na mesec (Charles Chilton, prev. Mirko Javornik), radij. zgodba - 2. slika. (13. nov. ob 21.00).

Babica (B. Nemcova, priredila Lea Pertot, pravljica igra - 2. slika. (15. nov. ob 18.00).

Bežno srečanje (Aleks. Marodič), radijska igra. (15. nov. ob 21.00).

Carški sel (J. Verne - R. Lenček), dram. zgodba v 2 delih. (16. nov. ob 17.00), ponovitev.

Šest oseb išče avtorja (L. Pirandello, prev. I. Sorli), igra v 3 dej. (19. nov. ob 21.00).

Potovanje na mesec (Charles Chilton, prev. Mirko Javornik), radij. zgodba - 3. slika. (20. nov. ob 21.00).

Babica (B. Nemcova, priredila Lea Pertot), pravlj. igra - 3. del. (22. nov. ob 18.00).

Jaguar preži (Aleks. Rudolf), radij. igra. (22. nov. ob 21.00).

Zadnji krajec (Marjan Wilempart), drama v 3 dej. (23. nov. ob 17.00), pon.

Naivna žena in bolni soprog (A. Campanile, prev. J. Jež), veseloigra v 4 dej. (26. nov. ob 21.00).

Potovanje na mesec (Charles Chilton, prev. Mirko Javornik), radij. zgodba - 4. slika. (27. nov. ob 21.00).

Babica (B. Nemcova, priredila Lea Pertot), pravlj. igra - 4. del. (29. nov. ob 18.00).

Tolminca na tem in na onem svetu (I. Sorli), dram. zgodba. (29. novembra ob 21.00).

Mirandolina (C. Goldoni, prev. V. Knafljič), kom. v 3 dej. (30. nov. ob 17.00), ponovitev.

GLASBENI SPORED

Rihard Wagner: **Lohengrin**; Tržaški filharm. ork. in zbor gledališča Verdi vodi J. Kleiber. (3. nov. ob 20.30).

Brahms: **Simfonija v D-duru št. 2**, op. 73; ork. Tržaške filharm. vodi Fr. Molinari Pradelli. (4. nov. ob 18.10).

Jacques Ibert: **Trois pieces breves**; Rimsky Korsakov: **Kvintet v Hes-duru**; predvajali bodo Wiener Symphoniker. (7. nov. ob 22.30).

Beethoven: **Sonata op. 111**, št. 32 v C-molu; igral bo pianist Luigi Galvani. (9. nov. ob 18.35).

Peter J. Čajkovski: **Evgenij Onegin**; zbor in ork. beograjskega Narodnega gledališča bo vodil Oskar Danon. (10. novembra ob 20.30).

Bach: **Koncert v C-duru za klavir in godalni orkester**; Strauss: **Tako je govoril Zarathustra** - simfonična pesnitev; orkester bo vodil Rudolf Kempe. (11. nov. ob 18.10).

Grieg: **Srčne rane**, **Zadnja pomlad** in Dvorak: **Serenada za godalni orkester**; izvajal bo ljubljanski Komorni orkester. (14. nov. ob 22.30).

Tournier: **Ferrie**, preludij in ples; Debussy: **Premiere arabesque**; Grandjany: **Automne**; Tournier: **Lolita la danseuse**; na harfo bo igrala Grazietta Trost. (16. nov. ob 22.30).

Gioacchino Rossini: **Seviljski brivec**; zbor in ork. iz Milana vodi Tullio Serafin. (17. nov. ob 20.30).

Čajkovski: **Simfonija št. 4**; ork. Slovenske filharm. bo vodil Samo Hubad. (18. nov. ob 18.20).

Samospelvi Hrističa, Milojeviča in Gotovca bosta predvajala sopranistka **Anita Meze** in pianist **G. Demšar**. (21. novembra ob 18.45).

Schubert: **Trio v Hes-duru**, op. 99; izvaja Tržaški trio. (23. nov. ob 22.30).

C. M. Weber: **Čarostelec**; Tržaški filharm. ork. in zbor gledališča Verdi vodi Mario Rossi. (24. nov. ob 20.30).

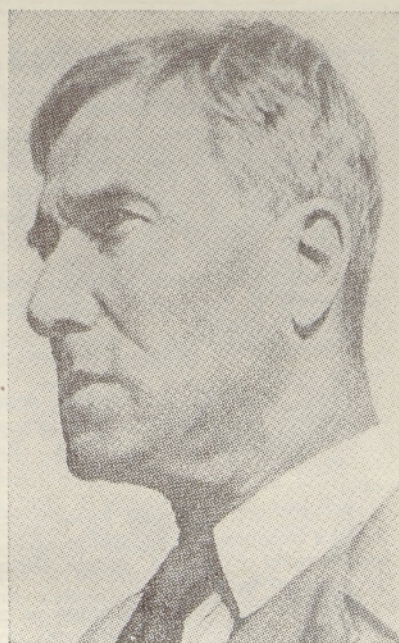
Bartok: **Druga suita**, op. 4 in Ravel: **Španska rapsodija**; orkester bo vodil Ettore Gracis. (25. nov.).

G. F. Kay: **Sonata za klavir in pozavno** in Pfeiffer: **Solo za pozavno** ob klavirski spremljavi; predvajal bo pozavnist Italo Desilia. (28. nov. ob 22.35).

Originalne skladbe za glas in kitaro bosta izvajala sopranistka **Letizia Benetti** in kitarist **Bruno Tonazzi**. (30. novembra).

1. novembra 1918 je general Maister zase-
del Maribor.
4. novembra 1683 se je rodil v Trbižu na
Koroškem dramatik Anton Košutnik.
6. novembra 1893 je umrl skladatelj Peter
Iljič Čajkovski.
6. novembra 1932 je umrl v Ljubljani hu-
moriist Rado Murnik.
7. novembra 1899 je umrl v Ljubljani dr.
Janko Pajk, prevajalec srbskih narodnih pe-
smi.
7. novembra 1917 (25. okt. po vzhodnem
koledarju) se je začela v Rusiji socialistična
revolucija.
8. novembra 1817 se je rodil v Kralovcih
pri Sv. Juriju ob Ščavnici Davorin Trste-
njak, pisatelj in zgodovinar.
9. novembra 1583 je v Wirttembergu v Nem-
čiji Jurij Dalmatin dotiskal Biblijo.
9. novembra 1818 se je rodil pisatelj Ivan
Turgenjev.
9. novembra 1881 je umrl pisatelj Fedor
Dostojevski.
10. novembra 1759 se je rodil nemški pe-
snik Friderik Schiller.
11. novembra 1821 je bil rojen ruski pi-
satelj Fedor Dostojevski.
11. novembra 1920 je bila podpisana ra-
palska pogodba.
13. novembra 1813 je bil rojen koroški pre-
roditelj A. Einspieler.
13. novembra 1560 se je rodil v Ljubljani
škof Tomaž Hren.
15. novembra 1865 se je rodila v Zagorju
na Pivki pisateljica Lea Fatur.
15. novembra 1916 je umrl poljski pisatelj
Henrik Sienkiewicz.
16. novembra 1887 je umrl slovenski pisa-
telj Fran Levstik.
17. novembra 1917 je umrl kipar Avgust
Rodin.
19. novembra 1808 se je rodil v Kranju dr.
Ivan Bleiweis, urednik Kmetijskih novic.
19. novembra 1828 je umrl na Dunaju skla-
datelj Franc Schubert.
20. novembra 1813 se je rodil pri Ljutome-
ru jezikoslovec Fran Miklošič.
20. novembra 1910 je umrl ruski pisatelj
Nikolajevič Tolstoj.
21. novembra 1928 je umrl v Berlinu pisa-
telj Herman Sudermann.
23. novembra 1747 se je rodil Ziga Zojs.
23. novembra 1835 se je rodil skladatelj
Davorin Jenko.
24. novembra 1906 je umrl v Gorici pesnik
Simon Gregorčič.
24. novembra 1833 se je rodil v Novem Sa-
du Jovan Jovanović Zmaj, srbski pesnik.
25. novembra 1780 je bil v Ljubljani do-
končan Gruberjev prekop.
25. novembra 1915 je umrl skladatelj Da-
vorin Jenko.
25. novembra 1923 je umrl v Rogaški Sla-
tini pisatelj Josip Stritar.
26. novembra 1800 se je rodil na Slomu
škof in pisatelj Anton Martin Slomšek.
26. novembra 1812 je Napoleonova armada
doživela težak poraz pri prehodu čez reko
Berezino.
28. novembra 1805 so Francozi drugič za-
sedli Ljubljano.
29. novembra 1881 je umrl v Ljubljani po-
litik in pisatelj Janez Bleiweis.
29. novembra 1948 je umrl v Ljubljani pe-
snik dr. Igo Gruden.
29. novembra 1924 je umrl v Bruxellesu
skladatelj Giacomo Puccini.

Vihar okoli BORISA PASTERNAKA

Nobelovo literarno nagrado za le-
to 1958 je Švedska kraljevska aka-
demija v Stockholmu podelila ruske-
mu pisatelju Pasternaku za roman
»Doktor Živago«. Ta roman je imel
najprej iziti v Sovjetski zvezi in mi-
lanski založnik Feltrinelli si je pra-
vočasno oskrbel rokopis, da bi hkrati
z ruskim izvirnikom izšel tudi ita-
lijanski prevod. A kaj se je zgodilo?
Pasternaka so oblastniki opomnili,
da je treba nekatere stvari v roma-
nu popraviti. Preden je pisatelj to
storil, pa je v Milanu lani decembra
izšel »Doktor Živago« v italijanšči-
ni brez kakih naknadnih pisateljevih
popravkov; mislim, da je doslej zad-
nja izdaja dvanajsta. V Sovjetski
zvezi roman ni bil natisnjen.

Kdor je »Doktorja Živaga« prebral, mora priznati, da ta dolgi pripo-
vedni tekst z dodanimi pesmimi na koncu (712 strani) ni nekaj vsakdanje-
ga, posebno še, ker je bil napisan sredi totalitarnega sistema. Bralec je ob-
čudoval Pasternakovo iskrenost in pogum, pogledati resnici v oči in potem
ne miže obmolkniti. Zdi se, da ima dandanes resnica — četudi je oblastniki
ne marajo — še posebno osvajačno moč; to je znamenje, da je v sedanjem
svetu veliko nasilja, laži, hlapčevstva in koristolovstva, zavoljo česar dobri
ljudje trpijo.

Pasternak je popisal življenje zdravnika doktorja Živaga od mladeni-
ških let pa do smrti: čas dogajanja se razteza na pol stoletja dolgo dobo.
Vidimo socialne nemire v carski Rusiji, prvo svetovno vojno, oktobrsko re-
volucijo, državljansko vojno, gradnjo komunističnega družabnega reda...
in obstanemo v ozračju po drugi svetovni vojni, ki je obetala, da izpolni
sanje o svobodi, a ostal je samo obet, ostala je vera, da svoboda nekoč le
pride.

»Brezmejno sem hvaležen, ginjen, ponosen, osupel, zmeden,« je Boris
Pasternak brzojavil v Stockholmu. In z njim hkrati smo bili vsi veseli, da
je doživel tako priznanje. Visoko odlikovanje Slovana in kristjana Paster-
naka nas je napolnilo z vedrim ponosom. Napolnilo nas je novo upanje, da
odjuga v Sovjetski zvezi ni prazna beseda.

Toda uradna Sovjetska zveza je podelitev Nobelove nagrade Pasternaku
sprejela čisto drugače: sprejela jo je kot žalitev. In zoper pisatelja se je
po radiu, tisku in družtvih vzdignil tak val ogorčenja, obsojanja, blatenja,
psovanja in groženj, da smo ostrmeli. Posebno strupeno je nastopila Zveza
sovjetskih pisateljev; njen kandidat je bil menda Šolohov, avtor »Tihega
Dona«. Pod težo vsega tega se nam je upanje v trajnost sovjetske odjuge
stisnilo v zadnji kotiček srca.

»Ko sem videl, kako je skupnost, kateri pripadam, razumela visoko
čast, se nezasluženi nagradi, ki mi je bila podeljena, odpovedujem. Prosim
vas, ne zamerite mi te odklonitve, ki sem se zanjo svobodno odločil.« To je
besedilo druge Pasternakove brzojavke v Stockholmu.

Tako torej je odjeknila letošnja Nobelova literarna nagrada. Pasternak
ne pojde na Švedsko (pojdejo pa tja trije sovjetski Nobelovi odlikovanci za
fiziko), a upati je, da ga tudi izgnali ne bodo iz Rusije. Saj je pisal osebno
vrhovnemu oblastniku Hruščevu in ga prosil, naj ga ne kaznujejo s politič-
nim izgnanstvom. Verjetno bo torej Pasternak, ki je star 68 let, smel še dalje
živeti v domovini. Hrup se bo počasi polegel in »Doktorja Živaga« bodo
zdaj brali po vsem svobodnem svetu kot izpoved poštenjaka, ki »so mu gosli
razbili na glavi, ker je sviral resnico,« kot bi dejal Župančič.

Ko v časopisih še vedno beremo o tej mučni in za človeka poniževalni
zadevi, se ne moremo otestiti vtisa, da pod pritiskom tehnike polagoma iz-
hlapevajo še zadnje humanistične vrednote, ki so se rodile iz trpljenja toliko
ljudi. Od leta 1920 do leta 1936 je v Sovjetski zvezi nastalo več kot pet sto
univerz in višjih tehničnih šol in v štiridesetih letih se je izšolalo nad mi-
lijon inženirjev. Toda človeku, ki je bil ustvarjen po božji podobi in je krona
stvarstva, še vedno nismo zagotovili svobode, da sme do družbe in okolja,
v katerem živi, biti kritičen. Če drži, kar pravi Cankar (»Le tisti je pravi
umetnik, v čigar hrbet leti kamenje«), potem že vemo, kdo izmed današnjih
poslušnih izvrševalcev navodil bo hkrati s telesno smrtjo umrl tudi kot
umetnik, kdo pa jo bo premagal z resnico, kateri je vselej služil iskreno in
pogumno. Pesnik in pisatelj Boris Pasternak ne bo ves umrl.

Humphrey Bogart

Znani ameriški pisatelj Ernest Hemingway je med vsemi igralci najbolj cenil Humphreya Bogarta. Njegov obraz se mu je zdel najbolj izrazit in primeren za vloge ki jih je igral.

Humphrey Forest Bogart se je rodil v New Yorku 23. januarja 1899 kot sin premožne meščanske družine. Živel so v veliki hiši v bližini gledališkega podjetnika Williama Bredya.

Ko je mlad Bogart končal šolo v New Yorku, so ga poslali na akademijo, da bi se pripravil za univerzo. Toda kmalu je bil izključen zaradi razposajenosti. Oče je tako spoznal, da njegov sin ni kdovekaj prida študent. Premalo se je zanimal za šolo, bil je neodvisen in samostojen značaj.

Ob izbruhu vojne je stopil v mornarico. Imel je takrat sedemnajst let in ni se še zavedal, kaj je vojna. Razen tega pa je oče mislil, da mu ta nova preizkušnja ne bo nič škodila. V neki bitki je Bogarta zadela granata in mu je za vselej pustila brazgotino na ustnici.

Ko je bilo vojne konec, ni vedel, kaj bi počel, česa naj bi se lotil. Nekaj časa je delal kot težak in kot delovni nadzornik pri neki družbi. Takrat se je zblížal z gospodom Bradyjem, ki ga je najprej zaposlil v pisarni, kasneje pa dal mesto umetniškega vodje v svojem filmskem studiu. Leta 1920 je Bogart prvič nastopil kot igralec v nekem filmu in sicer v komični vlogi. Temu filmu so sledili drugi in mladi Bogart se je vedno uveljavljal. Igral je navadno vloge romantičnih mladeničev. Toda kljub vedno večjemu uspehu je bil igralec prepričan, da za igralsko kariero nima bogve kakega talenta. Ko je v ZDA nastopila kriza, so tudi gledališča preživljala težke dneve in Bogart je bil prvič v svojem življenju v denarni stiski.

Leta 1934 je nastopil v drami »Povabilo na umor« in tedaj ga je opazil producent Arthur Hopkins. Ko je nekaj mesecev kasneje snemal film, je ponudil vlogo gangsterja Bogartu. Ta je bil mnenja, da vloga ni zanj, a jo je kljub temu sprejel. Vloga je bila zelo težka, ker je moral ves čas sedeti na stolu, brez običajnega gibanja. Igrati je moral le z izrazom obraza. A Bogart je poiskus odlično prestal in si zagotovil takojšnji uspeh. Dolgo časa potem je vedno igral vloge gangsterja, a vedno si je prizadeval, da bi dobil kaj boljšega. Naveličal se je prikazovati vedno ene in iste like. Želel je drugačne vloge, kjer bi mogel svoje igralske sposobnosti uveljavljati.

Leta 1947 je Humphrey Bogart ustanovil svojo lastno družbo »Santana Productions«. A kljub temu je nadaljeval s svojim igralskim poklicem, kateremu je posvečal vse svoje telesne in duševne sile. Jemal ga je zelo resno in je zaničeval vse tiste, ki so

se delali igralce, a so bili v resnici daleč od tega. Nekoč je dejal: »Mnogo se je že govorilo in pisalo o umetnosti igranja, toda priznati je treba, da ta poklic ni lahek. Tu ne pomaga le mimika. Vlogo, ki jo igraš, moraš zares čutiti; šele tedaj bo tvoj obraz izražal resničnost in bo tvoja igra prepričala gledalce. Tu je važna prav vsaka malenkost; kako ho-diš, kaj delaš z rokami, kako se obračaš. Vse to mora biti naravno, kajti takoj se bo poznalo, če to delaš prisiljeno.«

Kaj skeptično je gledal na razne nagrade, ki jih vsako leto podeljujejo najboljšim igralcem. Zanj ni bila nagrada merilo za dobro igranje, in ko je leta 1952 dobil Oskarja za svojo vlogo v »Afriški kraljici«, je nagrado sicer ljubeznivo sprejel, a dejal je, da bi bila nagrada zares merodajna, če bi vsi igralci nastopili v isti vlogi. To je seveda nemogoče in Bogart se je prav gotovo sam tega zavedal, toda jasno kaže, kakšno je bilo njegovo mnenje o umetnosti igranja.

Do mlajših igralcev je bil vedno dober in jim pomagal s svojimi modrimi nasveti. A prav tako se je pošteno spravljal na vse tiste, ki so po njegovem mnenju bili v nečast igralskemu poklicu. Morda bi bil še mnogo bolj popularen in priljubljen, ko ne bi imel tako ostrega jezika. A kljub temu je tudi med igralci imel mnogo prijateljev. Med temi so bili najbolj znani: Spencer Tracy, James Cagney in Clifton Webb.

Leta 1956 je bil operiran zaradi raka na jetrih, 14. januarja 1957 pa je umrl v Los Angelesu.

Humphrey Bogart je bil odličen igralec. Njegovih filmov je nad 70. Zelo strogo je sodil slabe filme in je o njih večkrat dejal: »Kinematografska industrija me ne zanima. Takozvani trgovski filmi so daleč od resnične umetnosti in je škoda, da uporablja igralec svoj talent zanje. Jaz sem ponosen na svoj poklic in sem vanj stavil vse svoje energije.«

Bogart spada med igralce stare generacije, toda mnogi mladi so se veliko naučili od njega. S svojimi filmi je pustil neizbrisen pečat v kinematografiji in bo ostal vedno kot zgled resnega, požrtvovalnega delavca. Režiser John Huston je nekoč rekel o njem: »On gleda na podobo Bogarta — zvezdnika s cinizmom; a visoko ceni Bogarta — igralca.«

MIRANDA ZAFRED

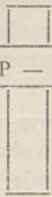

Skupina tržaške mladine na izletu in romanju na Barbano

ZA KRATEK ČAS

KAZIPOT

(10 točk)

MTEHPUTP — OKSEOJSRA

ABECEDNIK

(10 točk)

A E O U	K N S
N N T A	E A R
Z A I N	Z J A
Z J Č	E E K

V SPOMIN MRTVIM

(15 točk)

† 24. 6. 1958.

oso GDPD

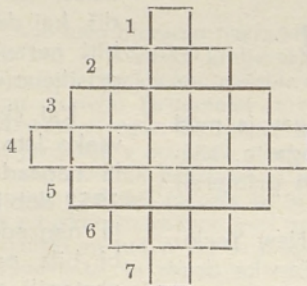
J. J. MAEIV

Niški mr.

POON — K.J.

MAGIČNA LIKA

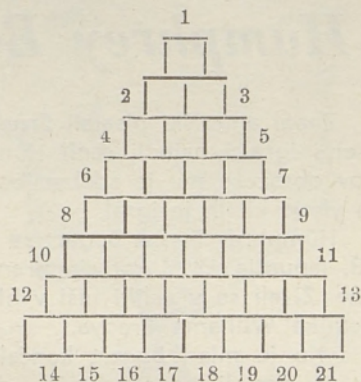
(10 točk)

1. soglasnik
2. ribiška priprava
3. nasičena razstopina
4. mesto na Štajerskem
5. prostorninska mera
6. nastane pri eksploziji
7. soglasnik, ki včasih služi kot samoglasnik.

PIRAMIDA

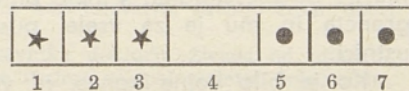
(15 točk)

1—21, 1—14 zmleti; 2—20, 3—15 tretji; 4—19, 5—16 obšiti; 6—18, 7—17 izogniti se; 8—17, 8—18 udarjati; 10—16, 11—19 premikati se; 12—15, 13—20 osebni zaimek.

ZAMENJAVA

(15 točk)

V sedmih narisanih kvadratih so na levi strani tri zvezdice, na desni tri pike, srednji kvadrat pa je prazen.

Naloga ugankarjev je: prenesti zvezdice na desno, pike pa na levo stran. Paziti morate, da figuro premaknete samo v prazen prostor, ali pa da ena figura preskoči drugo (kot pri dami).

Da boste nalogo lažje rešili, narišite kvadrate na papir. Namesto figur uporabite ploščice dvojne barve ali pa kak drug predmet.

REŠITVE

IZ ZADNJE ŠTEVILKE

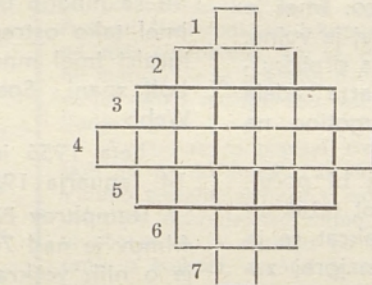
Vodoravno: 1. veleposlaništvo, 15. Apenini, 16. krvolok, 17. sodali, 18. ju, 19. Otelo, 20. olika, 21. vezo, 23. atol, 24. vena, 25. kolači, 27. imi, 28. ata, 29. sedativi, 31. Aš(kerc), 32. ta, 33. naročim, 34. do, 36. negativ, 37. listi, 39. na pomoč, 40. bilten, 41. Godovič, 42. polirja, 43. užitek, 44. Beličič, 45. Matič, 46. narejan, 48. is, 49. dorezan, 50. em, 51. as, 53. triročen, 55. alo, 56. rog, 58. Lovčen, 59. oder, 60. spes, 62. senc, 63. omaga, 64. trsko, 66. ša(h), 67. zma-mil, 68. voliček, 70. premirje, 71. onomatopoeičen.

Navpično: 1. vasovati, 2. epoleta, 3. ledina, 4. enaka, 5. pila, 6. oni, 7. Si, 8. akuzativ, 9. N. R., 10. Ivo, 11. šota, 12. tleti, 13. voloma, 14. okoliščina, 18. Jelačič, 21. vodotoč, 22. očim, 25. keramik, 26. Iv(an Tavčar), 29. sagovec, 30. idiličen, 33. nepotist, 35. ostrin, 36. nadi, 37. Lilijan, 38. Tejč, 39. noža, 40. bolezen, 41. gumbarstvo, 42. perečec, 44. baročen, 46. Norveško, 47. amoralen, 49. Dios, 50. elegije, 52. Sopron, 54. rl, 55. Adamič, 57. geslo, 59. omami, 61. s kim, 63. omet, 65. oča, 67. zre, 69. et, 70. Po.

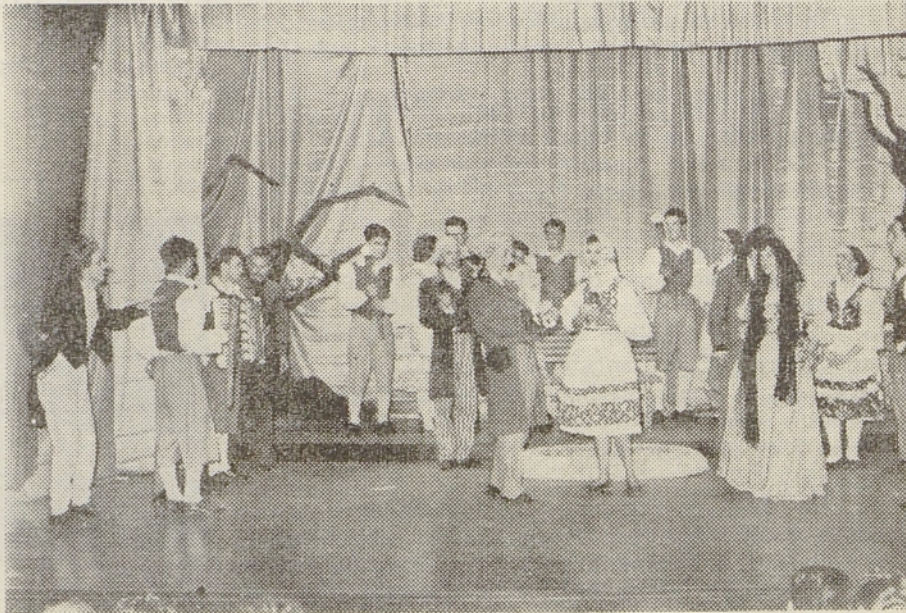
Magična kvadrata:

1. Rakek, 2. ataka, 3. kalij, 4. ekipa, 5. kajak.
1. Rojan, 2. opera, 3. jesen, 4. areno, 5. Nanos.

Ugankarsko stran urejuje dr. Iv. Artač.

1. prvi soglasnik abecede
2. primitivno orožje
3. beseda (grško)
4. pripadnik nekdanje verske ločine v Bosni
5. mrčes
6. mlečni izdelek
7. soglasnik

Zadnji prizor iz »Matička«, ki so ga uprizorili letos tržaški dijaki

Mnenja o MLADIKI

Iz Južne Italije smo prejeli ponovno pismo od slovenske družine, kateri Mladika že par mesecev prinaša veselje. Kaj nam pišejo? Poslušajte:

»... Ko smo zvedeli za Mladiko, smo Vam pisali sredi poletja, ko smo se vrnili domov z Goriškega, kjer smo obiskali sorodnike in pri njih videli Mladiko. Bili ste tako dobri in ste nam takoj poslali letošnje številke. Bili smo jih veseli. Tisti večer smo dolgo v noč brali in si podajali številke iz rok v roke. Za naša otroka, ki sta oba že velika, je tu in tam bilo kaj pretežko povedano. Pa ste se kmalu privadila. Doma pač govorimo bolj po domače, izven doma pa seveda slovenske besede ne slišimo. Komaj čakamo, da pride mesec okoli. Tisti dan, ko pride Mladika, je prepir v hiši, kdo bo lahko prvi bral. Mama je na boljšem, ker je vedno doma in jo prva dobi.

Tudi našim sosedom, ki ne razumejo našega jezika, je revija všeč. So dobri ljudje, katerim razne prazne ilustracije niso všeč in si žele lepega domačega branja in izobrazbe, kar nam daje Mladika. Vsi se smejimo, ko poskušajo brati po naše, a jim ne gre. Nekaj naših besed razumejo in jih iščejo po sestavkih.

Upamo, da nam boste vedno pošiljali list. Pošiljamo naročnino. Radi bi pridobili kakega naročnika, pa smo tukaj sami. Prilagamo pa Vam nekaj naslovov naših pozancev, ki bo-

do gotovo radi naročili, saj so tudi oni kakor mi, daleč na tujem in si gotovo žele domače besede. Bodite lepo pozdravljeni!

Z. J. Sorento

Udeležila sem se izleta združenega z romanjem na Barbano, ki ga je priredila tržaška mladina. Rada bi vedela, če bo še kdaj kaj podobnega. Ne bi rada zamudila, ker je bilo tako lepo.

Sonja L.

V današnji številki Mladike objavljamo sliko, ki jo je posnel na Barbani naš fotograf. Slika sicer ni jasna, ker je pač deževalo. Vseeno pa je veren dokument, koliko nas je bilo. Bilo nas je veliko, lepo in prijetno je bilo, čeprav nas je popoldne motil dež. Najlepše pa je bilo gotovo to, da so se vsi mladi tako lepo razumeli, čeprav so se mnogi šele prvič v življenju srečali. Ni bilo razlike med študentom, meščanom, delavcem, uradnico, akademikom in nameščenko. Prav je tako. Vesela pesem in domača govorica nas je vse povezovala v veliko družino. Iz tega vidimo, da so taki izleti zelo potrebni. Mladi ljudje se sami vedno lepo kočutijo. Zato bomo s takimi izleti nadaljevali. Kam? Pozimi na sneg, spomladi na Goriško, v Benečijo in na splošno željo seveda tudi na Koroško, pa še kam.

Literarni pogovori

SL. Vašo bogato literarno pošiljko sem prejel. V njej je marsikaj dobrega, škoda le, da je motivika vsa izpod vročega sonca. Zdaj pa nas že zebe. Saj ni da bi bili tako dosledni v letnih časih, da bi na primer v novembrski številki ne objavili ničesar, kar ne bi bilo turobno in pozno jesensko, bolje pa je vendar le, če tematika prispevkov kolikor toliko ustreza tistemu letnemu času, ko stvar izide. Mislim pa vendar, da bo prišlo kaj Vašega na vrsto prej ko bomo spet slekli zimske plašče.

M. T. Jezite se na ritem in rimo, češ, kdo pravi, da mora prav v rimi človek govoriti. Ali ni bolj naravno, da govorimo kot nam pride na misel? — Gotovo. Saj Vas nihče ne sili, da govorite v verzih. A če hočete napisati pesem, morate pa vendar pisati tako, da bo v njej nek ritem, če že ne rima. Ali pa pišite v prozi, morda Vam bo to bolj ustrezalo. Jaz sem Vam le rekel, da tisto, kar ste napisali ni bila pesem, Vi pa ste hoteli, da bi bila. A pišite mnogo in našli boste svoj izraz.

MISKA, ti si pa res Miška! Zelo lepo si napisala, ni kaj reči. Le da za Mladiko ni, ker je namenjena bolj odraslim, čeprav želimo, da bi jo mnogo brala mladina. Tvoje zgodbe pa so tako vsakdanje in ljubeznivo otroške, da jih bodo res z veseljem brali prav otroci. Zato ti svetujem, da pošlješ v objavo kar kakemu mladinskemu listu.

Pa. Kakor je Miška napisala naivno preprosto stvar, tako ste jo Vi strašno komplicirano. Ali mislite, da je res to taka umetnost, če poveste kolikor mogoče izumetničeno? Umetnost je povedati naravno in preprosto. Razen tega ste izbrali motiv, ki je preveč grob in ne spada v revijo kot je naša. Preveč blata je v njej — nekaterim je to strašno všeč, meni pa se zdi, da je čas že daleč mimo Zolaja in Govekarja.

V. Pretežka razprava. Ponovno sem jo bral in mislil, ali bo ustrezala našim bralcem ali ne in sem zmeraj znova prihajal do zaključka, da ne. V kaki znanstveni reviji bi jo s pridom objavili. Ne zamerite. Napišite za nas kaj lažjega.

MI. Pride na vrsto. Lepo.

Š. T. Solska naloga. Ni za nas. Pošljite kam drugam.

I. M. Preveč se ponavljate. In po stopinjah za drugimi hodite. Berite dobre stvari, a se osvobodite vpliva in bodite samostojni.

FI. Preveč tujk in premalo domače. Pošljite kaj boljšega, ker vem, da imate.

P. Premalo je bila ena sama pesem. Nisem mogel nič izbirati. Pošljite več!

K. M. Kar pošljite načrt za opremo revije! Naj Vas noben pomislek ne moti. Morda pa je Vaša zamisel najboljša.

VSEM ostalim prihodnjič.

Jože Peterlin

Pogled na Barkovlje

Za dobra volja

John Smith se je poročil. Takoj ko se je vrnil s poročnega potovanja na svojo kmetijo v Nevadi je rekel ženi: — Prihodnje leto bom moral dati povečati svoj hlev.

— Kako »tvoj hlev?« — se mu postavi po robu žena — Moral bi reči »najin hlev!«

— Zakaj pa? — ji odvrne ogorčeno John — Hlev je bil vedno moj.

— Toda sedaj sem tvoja žena — vzkligne žena — in zaradi tega je sedaj najin.

— Nič najin — vzplamti John. — Hlev je moj, pa amen.

— Ne, tudi moj je!

»Moj«, »najin«, to se je nadaljevalo dokler ni žena zagrabila za palico in jih naložila ubogemu Johnu toliko, da mora za nekaj dni v posteljo. Nekega dne zjutraj John vstane in v sami nočni srajci išče nekaj po sobi.

— Ali lahko vem, kaj iščeš? — ga vpraša žena.

John, ki si je zapomnil šolo:

— Iščem najine hlače!

— Mamica — reče mali Janezek — veš, tista stara porcelanasta stenska ura, o kateri si vedno pravila, da je v naši hiši že ne vem koliko generacij?

— Da, dragec. Torej?

— Torej, naša generacija jo je razbila.

Ob dveh ponoči pozvoni telefon v nekem velikem mestnem hotelu. Vrtar, ves zaspan, dvigne slušalko: »Halo.. Tukaj vratar...« Glas iz telefona: »Oprostite mi, da vas nadlegujem ob tej uri, toda želel bi vedeti, kdaj odpro bar...« »Jutri zjutraj prav gotovo...« odgovori razdražen vratar in zapre telefon. Mine ura, ko se spet oglasi telefon. Vedno isti glas toda nekoliko tiše: »Oprostite ali se ne bi dalo odpreti bar...« »Toda gospod« odvrne ježno vratar »rekel sem vam že prej, da jutri zjutraj... ampak vi, v kateri sobi spite?« »Toda jaz sploh ne spim« odvrne glas »zaprli so me v bar!«

Nek Anglež je bil v Moskvi, kjer so mu razkazovali neko tovarno za napise. Ruski spremljevalec mu je s ponosom razlagal: »Vsak teden izdelamo približno 500 napisov in če je mnogo povpraševanja, dosežemo lahko tudi število 2000.«

— Neverjetno! — komentira Anglež.

— In kaj pravijo ti napisi?

— Dvigalo je ustavljeno zaradi po-
pravil.

Nek tip iz New Yorka je bil zelo ponosen na svoj rodovnik, v katerem je bil zastopan tudi nekdo, ki je podpisal Izjavo o neodvisnosti ZDA. Nek žid, kateremu je kazal te prednike, mu je rekel: »Zelo zanimivo! Eden od mojih, pa je podpisal deset božjih zapovedi.«

MLADIKA prihaja v slovenske družine, na vas in v mesto. Kupujte in obiskujte tvrdke, ki oglašajo v Mladiki!

Ko izbirate darila svojim prijateljem, stopite v

ZLATARNO IN URARNO

Mikolj

TRST — CAMPO S. GIACOMO 3 — TEL. 95-881

V ZALOGI IMA BOGATO IZBIRO SVICARSKIH
UR IN LIČNO IZDELANE ZLATNINE

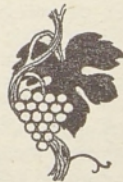
Prijeten počitek in ljubeznivo postrežbo boste našli

v GOSTILNI

Ostrouška

TRST — ULICA S. NICOLO' 1 — TEL. 37-918

OD OBALE KRENITE V GOSTILNO OSTROUŠKA

TRGOVINA JESTVIN

ŠKABAR JOSIP

O P Č I N E

NARODNA ULICA 42
TELEFON 21-026

postreže vsem s svežimi in izbranimi jestvinami

*Ko gradite ali prenavljate svoje
domove, se oglasite v trgovini*

JOSIP TERČON

NABREŽINA

*Dobili boste v zalogi najboljše
železno in stavbno gradivo*